

Dibuku ya **BINGANA NKOTOLO**

Dibuku yayi kele dibuku ya Bingana. Ya kele dibuku ya bandongosolo mpe malongi na mutindu ya bingana, ni yawu yina ba ke bokilaka yawu dibuku ya bingana. Bingana mingi ya kusonama na kati ya dibuku yayi kele bingana ya ntinu Salomoni mwana ya Davidi, ntinu ya Isayeli (Bng 1-29), Angule (Bng 30), Lemwele (Bng 31).

Bingana yayi ke na kulakisa beto mutindu ya kudyatila na luzingu, nkadulu mpe mvwandulu ya muntu awa na ntoto. Yawu kele mpe dibuku ya mambu ya ndwenga kintwadi na mabuku ya Yobi, ya Kuluntu mpe ya Mukunga ya kulutila kitoko. Bingana ya nkaka ke na kuzonzila mambu ya makanda mpe bingana ya nkaka ke na kuzonzila mambu yina me tadila mumbungu. Bingana mingi ke na kuzonzila na yina me tadila kukuluka, mvibudulu, buzitu ya bamputu mpe kukwikama na yina me tadila kindiku. Na kati ya dibuku yayi, bingana mingi kele kwandi mutindu mosi na bingana ya bandinga ya babwala ya bayinsi yina kele pene-pene na yinsi ya Isayeli. Dyambu ya ngudi ya dibuku yayi kele:

Kuzitisa Yave kele mbandukulu ya luzabu. Ni bizoba ke zolaka ve ndwenga mpe ndongosolo.

Bingana yayi kele samu ti bantu kutanga mpe kusimba yawu. Ni yawu yina, ya kele nkufi mpe

ya kele na bifwani mingi na yina me tadila luzingu ya bilumbu nyonso.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Kusosa ndwenga (Bng 1-9).
- Bingana ya Ntinu Salomoni (Bng 10-29).
- Bingana ya Angule (Bng 30.1-33).
- Malongi ya mama ya Lemwele (Bng 31.1-31).

¹ Bingana ya Salomoni, mwana ya Davidi, ntinu ya Isayeli.

Bingana yayi kele samu na yinki

² Bingana yayi kele samu ti bantu kuzwa ndwenga. Yawu kele samu na kupesa bantu ndongosolo. Yawu kele samu na kupesa bantu mayela ya kubakula nsasa ya mambu.

³ Bingana yayi kele samu ti bantu kuzwa malongi yina me fwanakana: malongi ya ludedomo, malongi ya kusungama, malongi samu na ndyatulu ya kulunga.

⁴ Bingana yayi kele samu na kupesa mayela na bayina kele ve na yawu. Yawu ke pesa bantwenya luzabu mpe mayindu ya mbote.

⁵ Bantu ya ndwenga yina ke kuwa yawu, bawu ke bwela ndwenga ya bawu. Bantu ya mayela ke bwela mayela ya bawu ya kutwadisa.

⁶ Yawu ke sala ti bawu kubakula nsasa ya bingana, nsasa ya nongo mpe nsasa ya mambu ya bantu ya ndwenga mpe mambu yina kele mpasi na kubakula.

⁷ Kuzitisa Yave kele mbandukulu ya luzabu. Ni bizoba ke zolaka ve ndwenga mpe ndongosolo.

Nkebosolo samu na bantwenya ya yimbi

⁸ Mwana ya munu, kuwa bandongosolo ya tata ya nge. Kulosa ve malongi ya mama ya nge.

⁹ Ya tsyelika, yawu kele mutindu yimpu ya kitoko na zulu ya yintu ya nge. Yawu kele mutindu bampanga ya kitoko na laka ya nge.

¹⁰ Mwana ya munu, kana bantu ya yimbi zola kuvuna nge na kunata nge na banzila ya yimbi, kundima ya nge ve.

¹¹ Kana bawu tuba na nge ti: «Kwiza na beto! Beto kwenda bumbimina bantu samu na kufwa bawu. Beto kwenda sala mitambu samu na muntu yina me sala ya yandi yimbi ve, samu ti beto sakana ya beto.»

¹² «Beto mina bawu mutindu yinsi ya bafwa ke minaka bantu ya moyo, beto sala bawu mutindu bayina ke kwendaka ya muvimba na kati ya ndyamu.»

¹³ «Beto ke kuzwa konso mutindu ya bima ya ntalu, beto ke fulusa bayinzo ya beto na bimvwama ya bawu,

¹⁴ kwiza, nge ke kuzwa kikunku ya nge kintwadi na beto, nyonso yina beto ke kuzwa, beto ke bumba yawu kisika mosi!»

¹⁵ Mwana ya munu, kutambula ve nzila mosi na bawu, manga ya nge na kukwenda nzila mosi na bawu!

¹⁶ Samu ti makulu ya bawu ke tambulaka mbangu na kwenda sala yimbi, bawu ke salaka nswalu samu na kufwa bantu.

¹⁷ Kana ndeke me tala muntu yina ke na kusosa kufwa yandi, ya ke dyaka mfunu ve na kulebika yandi mutambu samu na kubwila yandi.

¹⁸ Kasi bawu, mitambu yina bawu ke lebikaka ke nata bawu mosi na lufwa, bamfundu yina bawu ke salaka, yawu ke bebisa luzingu ya bawu mosi.

¹⁹ Ni mutindu yina kele musendo ya bayina ke zolaka kuzwa bimvwama na banzila ya yimbi, bimvwama ya yimbi ke bebisaka luzingu ya muntu yina ke na yawu.

Mbokolo mpe nkebosolo ya ndwenga

²⁰ Ndwenga* ke lookaka na ngolo na babalabala, ndwenga ke lookaka na ngolo na bisika yina bantu ke yonzamaka.

²¹ Ndwenga ke lookaka na magambu ya banzila kisika ke lutaka bantu mingi, yandi ke wakisaka mambu ya yandi na myelo ya bambanza:

²² «Beno bantu yina ke na kumanga na kuwa ndongosolo, tii wapi ntangu beno ke tatamana na kuzinga mutindu yina? Beno bayina kele ve na buzitu, tii wapi ntangu beno ke tatamana na kuseka munu? Beno bizoba yayi, tii wapi ntangu beno ke yina luzabu?

²³ Beno kuwa bankebosolo ya munu! Mu ke mwangisa mpeve ya munu na zulu ya beno, mu ke sala ti beno kuzaba mambu ya munu.

²⁴ Mu me bokila beno, kasi beno me manga mbokolo ya munu. Mu me lambula diboko ya munu na beno, kasi ata muntu me sala keba.

²⁵ Beno me manga malongi ya munu nyonso, beno me ndima ve bankebosolo ya munu,

* **1:20** Na kati dibuku yayi mutindu mosi mpe na mabuku ya nkaka, Ndwenga kele mutindu muntu **1:20** Bng 8.1–9.6

²⁶ ni yawu yina, munu mpe, na ntangu yina beno ke vwanda na mpasi mu ke seka ya munu, mu ke seka beno na ntangu yina beno ke vwanda ya kufuluka na boma.

²⁷ Ni na kilumbu yina mpasi ke bwidila beno mutindu kimbongila, boma ke ningisa beno mutindu kitembo ya ngolo, mpasi mpe bankwamusu ke kumina beno.

²⁸ Na yina, bawu ke bokila munu, kasi mu ke ndima ve, bawu ke sosa munu, kasi bawu ke tala munu ve.

²⁹ Yawu ke vwanda mutindu yina samu ti bawu me yina luzabu, bawu me zola ve kuzitisa Yave.

³⁰ Bawu me ndima ve malongi ya munu, bawu me vweza bankebosolo ya munu nyonso.

³¹ Na yina, bawu ke kudya bambuma ya nkadulu ya bawu, bawu ke yukuta na malongi ya bawu mosi.

³² Ya tsyelika, bayina ke mangaka kuwa ndongosolo, bawu ke kufwa, bayina ke talaka ve ntima mpasi na mambu yina ba fwana kusala, bawu ke wombila.

³³ Kasi yina ke kuwa munu ke zinga na luken-golo, yandi ke zinga na kizunu, ata kutala boma ya mpasi.»

2

Ndwenga kele kimvwama ya kubumbama

¹ Mwana ya munu, kana nge ndima mambu ya munu,
kana nge bumba mbote bantumunu ya munu
mutindu kimvwama,

² kana nge teka makutu ya nge na kuwa mambu
ya ndwenga,
kana nge fungula ntima ya nge samu na kubakula
yawu,

³ ya tsyelika, kana nge bokila mayela,
kana nge ke na kubakula,

⁴ kana nge sosa yawu mutindu mbongo,
kana nge landa yawu mutindu kimvwama ya
kubumbama,

⁵ na yina, nge ke zaba yinki zola kutuba kuzitisa
Yave.

Mpe nge ke kuzwa luzabu ya Nzambi.

⁶ Samu ti Yave ke pesaka ndwenga,
luzabu mpe mayela ke basikaka na yinwa ya
yandi.

⁷ Yandi ke kubikaka lusalusu ya yandi
samu na bantu ya kusungama,
yandi kele kinwanunu yina ke kebaka nzutu
samu na bayina ke na ndyatulu ya kulunga.

⁸ Yandi ke sadisaka bayina kele na ndyatulu ya
kusungama,
yandi ke kengidilaka bayina kele ya kukwikama
na yandi.

⁹ Na yina, nge ke bakula yinki kele kutambula na
ludedomo,
kusala mbote mpe kuvwanda ya kusungama,
ni bima nyonso yayi kele nzila ya buyenge.

¹⁰ Na yina, ndwenga ke kota na ntima ya nge,
mpe luzabu ke sala ti mwela ya nge kuvwanda na
kyese.

¹¹ Mayindu ya mbote ke keba nge,

mayela ke vuukisa nge.

¹² Yawu ke kabikisa nge na kusala yimbi,
yawu ke keba nge na muntu yina ke basisaka
mambu ya luvunu.

¹³ Yawu ke keba nge mpe na bayina me bika na
kulanda nzila ya kusungama,
samu na kulanda banzila ya kitombe.

¹⁴ Bawu ke sakanaka na yimbi,
bawu ke yangalalaka na kusala yimbi.

¹⁵ Bawu kele na ndyatulu ya kutengama,
bawu ke tambulaka na banzila yina kele ve ya
kusungama.

¹⁶ Na yina, nge ke kangama ve na kento ya ngana,
nge ke kangama ve na kento ya nzenza yina ke
lebaka babakala,

¹⁷ kento yina bikaka bakala ya yandi ya bun-
twenya,
kento yina zimbanaka ngwisani ya Nzambi ya
yandi.

¹⁸ Samu ti kento ya mutindu yina, mvwandulu ya
yandi ke na kubwisa yandi na lufwa,
ndyatulu ya yandi ke na kunata yandi na yinsi ya
bafwa.

¹⁹ Konso bakala yina ke kwendaka na sika ya
yandi ke vutukaka dyaka ve,
yandi ke zimbanaka nzila ya luzingu.

²⁰ Na yina, nge ke tambula na banzila ya bantu ya
mbote,
nge ke vwanda na mvwandulu ya bantu ya
kudedama.

²¹ Samu ti bantu ya kusungama ke zinga na yinsi,

bantu yina ke na ndyatulu ya kulunga ke zingila na yinsi.

²² Kasi bantu ya yimbi ba ke katula bawu na yinsi, ba ke bingisa bantu yina kele ve ya kukwikama.

3

Ndwenga mpe kutumama na Nzambi

¹ Mwana ya munu, kuzimbana ve ndongosolo ya munu, bika ti ntima ya nge kubumba bantu-munu ya munu,

² samu ti ni yawu ke bwela bilumbu na bamvula ya luzingu ya nge mpe yawu ke pesa nge buyenge.

³ Lukwikulu na butsyelika kubika nge ve, kanga yawu na laka ya nge, sonika yawu na kati ya ntima ya nge.

⁴ Na yina, nge ke kuma muntu ya mbote mpe ya mayela na ntadisi ya Nzambi mpe ya bantu.

⁵ Tula kivuvu ya nge na Yave, na ntima ya nge nyonso, kusikidila ve na ndwenga ya nge.

⁶ Kangama na Yave na mambu ya nge nyonso, kana nge sala yawu, yandi ke sungika banzila ya nge.

⁷ Kubanza ve ti nge kele muntu ya ndwenga, kasi zitisa Yave, mpe manga na kusala yimbi.

⁸ Yawu ke sala ti nzutu ya nge nyonso kuvwanda na mavimpi ya mbote, yawu ke pesa ngolo na mikwa ya nge.

⁹ Zitisa Yave na bimvwama ya nge, zitisa yandi na bambuma ya ntete ya kisalu ya nge.

¹⁰ Na yina, bibumbulu ya nge ya madya ke kufuluka na madya mingi, bidunda ya nge ke vwanda ya kufuluka na vinu ya mbote.

¹¹ Mwana ya munu, kumanga ve ndongosolo ya Yave, kuyina ve bankebosolo ya yandi.

¹² Samu ti Yave ke sembaka muntu yina yandi ke zolaka, mutindu tata ke sembaka mwana yina yandi ke zolaka mingi.

Ndwenga ni kima ya kulutula mbote na wolo

¹³ Kyese na muntu yina me bakula ndwenga, kyese na muntu yina me kuzwa mayela!

¹⁴ Samu ti ndandu ya ndwenga me lutila ndandu ya palata, yawu me lutila ndandu na wolo.

¹⁵ Ndwenga kele mfunu kulutula kolaye, ata kima mosi ve yina nge lenda vwanda na yawu nsatu me fwanana na ndwenga*.

¹⁶ Na diboko ya yandi ya lubakala, ndwenga ke pesaka luzingu ya yinda, na diboko ya yandi ya lumoso, ndwenga ke pesaka kimvwama mpe nzitusu.

¹⁷ Banzila ya ndwenga kele ya mbote, banzila nyonso ya yawu kele ya kizunu.

¹⁸ Ndwenga kele yinti ya luzingu samu na bayina ke simbaka yawu na bantima ya bawu, bayina ke kangamaka na yawu ke vwandaka bantu ya kyese.

¹⁹ Yave sadilaka ndwenga na kuyidika ntoto, yandi sadilaka mayela samu na kuyidika mazulu.

²⁰ Na luzabu ya yandi, mabulu yina kele ve na nsuka ke fungukaka, mpe matuti ke nokisaka kinoko.

Nzambi ke kebaka muntu ya ndwenga

3:15 Kolaye Yob 28.18 * **3:15** Tala na kidimbu yina kele na Bng 2.4

²¹ Mwana ya munu, bumba ndwenga mpe mayindu ya mbote kuvwanda ve ntama na meso ya nge, sadila yawu konso ntangu.

²² Yawu ke pesa nge luzingu ya tsyelika mpe ya mbote mingi, yawu kele mutindu musanga na laka ya nge.

²³ Na yina, nge ke landa nzila ya nge na luken-golo nyonso mpe nge ke bula ve mabaku.

²⁴ Na mpimpa nge ke lala ata kutala boma, nge ke lala pongi ya kitoko.

²⁵ Kutala ve boma ya nsisi yina ke kwizaka na mpamukunu, kutala ve boma ya bitembo ya bantu ya yimbi ntangu yawu ke kwizaka.

²⁶ Samu ti Yave ke keba nge, yandi ke sala ti makulu ya nge kukangama ve na mutambu.

Kuzola mpangi

²⁷ Kumanga ve na kusala dyambu ya mbote na sika ya muntu yina kele na nsatu ya yawu, kana nge lenda kusala yawu.

²⁸ Kana nge kele na kima yina mpangi ya nge kele na yawu nsatu, kana nge kele na kima ya kupesa yandi, kutuba ve na yandi: «Kwenda, mbasi mba nge vutuka mu pesa nge yawu.»

²⁹ Kubanzila ve na kusala yimbi na mpangi ya nge, kana yandi ke na kuzinga na nge na kizunu nyonso.

³⁰ Kuswanisa ve muntu na mpamba, kana yandi me sala nge ve yimbi.

³¹ Kusuka ve ntima na muntu ya mambu ya ngolo, kulanda ve ndyatulu ya yandi.

³² Samu ti muntu ya mabanza ya yimbi kele nganzi samu na Yave, kasi Yave ke salaka kindiku na bantu ya kusungama.

³³ Nsiingulu ya Yave kele na kati yinzo ya muntu ya yimbi, kasi Yave ke sakumunaka yinzo ya bantu ya kudedama.

³⁴ Yandi ke sekaka bayina ke na lunangu, kasi yandi ke lakisaka bumbote ya yandi na bantu ya kukuluka.

³⁵ Mwilu ya bantu ya ndwenga ni nkembo, kasi kikunku ya bizoba ni nsoni.

4

Kuzwa mpe kukeba ndwenga

¹ Bana ya munu, beno kuwa malongi ya tata, beno kuwa mbote samu na kuzaba yinki ba ke bokilaka mayela.

² Samu ti mu me pesa beno ndongosolo ya mbote, beno kumanga ve malongi ya munu.

³ Munu mpe, mu vwandaka mwana ya mbote samu na tata ya munu, mama ya munu vwandaka zola munu mutindu ba ke zolaka mwana kaka mosi.

⁴ Tata ya munu pesaka munu ndongosolo yayi: «Bika ti ntima ya nge kukeba mbote mambu ya munu! Bumba bantumunu ya munu mpe nge ke zinga.

⁵ Kuzwa ndwenga, kuzwa mayela! Kuzimbana ve mambu yina me basika na yinwa ya munu, kubika yawu ve.

⁶ Kubika ve ndwenga, yawu ke keba nge, zola yawu, mpe yawu ke kengidila nge.

⁷ Mbandukulu ya ndwenga ni yayi: kuzwa ndwenga, pesa nyonso yina nge kele na yawu samu na kuzwa mayela.

⁸ Zangula ndwenga, yawu ke sala ti nge kuma muntu ya nene, kana nge kanga yawu na nzutu ya nge, yawu ke sala ti nge vwanda muntu ya nzitusu.

⁹ Yawu ke tula yimpu ya kitoko na yintu ya nge, yawu ke pesa nge yimpu ya kintinu ya nzitusu.»

Kulanda ve nzila ya bantu ya yimbi

¹⁰ Mwana ya munu, kuwa munu, ndima mambu ya munu, mpe nge ke vwanda na luzingu ya yinda.

¹¹ Mu me lakisa nge nzila ya ndwenga, mu me twadisa nge na banzila ya kusungama.

¹² Na yina, ntangu nge ke tambula, ata kima ke kakidila nge, ntangu nge ke kima mbangu, nge ke kubwa ve.

¹³ Simba mbote malongi yina nge me kuwa, kubika yawu ve, keba yawu mbote samu ti yawu kele luzingu ya nge.

¹⁴ Kutambula ve na nzila ya bantu ya yimbi, kukota ve na nzila ya bantu ya mavanga ya yimbi.

¹⁵ Manga na kulanda nzila yina, bika yawu, landa ya nge nzila ya nkaka.

¹⁶ Bantu ya mavanga ya yimbi ke lalaka ve kana bawu me sala ntete ve yimbi, bawu ke kuzwaka ve pongi kana bawu me bwisa ve muntu.

¹⁷ Samu ti bawu ke kudyaka madya yina bawu me kuzwaka na kwendaka sala yimbi, vinu yina bawu ke kunwaka ni yina bawu ke kuzwaka na kwendaka sala mambu ya ngolo.

¹⁸ Kasi nzila ya bantu ya kudedama kele mutindu nsemo ya bwisi yina ke na kutsya, yawu ke kwendaka bwelama tii na ntangu.

¹⁹ Nzila ya bantu ya yimbi kele mutindu kitombe, bawu ke talaka ve dibaku yina ke bwisa bawu.

Kuvwanda na ndyatulu ya kusikama

²⁰ Mwana ya munu, kuwa mbote mambu ya munu, fungula makutu ya nge na kuwa malongi ya munu.

²¹ Bika ti mambu ya munu kukatuka ve na meso ya nge, bika ti nge bumba yawu na kati ya ntima ya nge.

²² Samu ti yawu kele luzingu samu na bayina ke yamba yawu, yawu ke sala ti banzutu ya bawu kuvwanda na mavimpi ya mbote.

²³ Keba ntima ya nge mbote kulutula bima nyonso, samu ti na kati ya yawu ke katukaka bayinto ya luzingu.

²⁴ Katula mambu ya kulunga ve na yinwa ya nge, kubasisa ve mambu ya luvunu na bikoba ya nge.

²⁵ Kutala ve bantu na nsongi ya disu, tala na mantwala ya nge na mutindu ya kufwanakana.

²⁶ Banza mbote na nzila yina nge ke landa, nata makulu ya nge na nzila ya mbote.

²⁷ Kubika yawu ve na kukwenda na lumoso to na lubakala, katula makulu ya nge na nzila ya yimbi.

5

Nkebosolo na kento yina kele ve ya kukwikama

¹ Mwana ya munu, kuwa mbote ndwenga ya munu, fungula makutu ya nge na kuwa mambu ya mayela ya munu.

² Na kusalaka mutindu yina, nge ke vwanda na mayindu ya mbote, bikoba ya nge ke basisa mambu ya luzabu.

³ Samu ti mambu yina ke basisaka bikoba ya kento ya yimbi ke tangaka mutindu mafuta ya nyosi, mambu yina ke zonzaka yinwa ya yandi ke syelumukaka mutindu mafuta,

⁴ kasi na nsukunu, yandi ke vwandaka ndudi mutindu mundudi-ndundi, yandi ke vwandaka mutindu mbele ya mvita yina kele na meno bal-weka nyonso.

⁵ Makulu ya yandi ke nataka yandi na lufwa, balutambi ya yandi ke na kunata yandi na yinsi ya bafwa.

⁶ Yandi ke na landa ve nzila ya luzingu, yandi ke katukaka na nzila ya mbote kondwa ti yandi kuzaba yawu.

⁷ Na ntangu yayi, bana ya munu, beno kuwa munu, beno kumanga ve mambu yina ke na kudasika na yinwa ya munu.

⁸ Vwanda ntama na kento ya mutindu yina, kubelama ve na mwelo ya yinzo ya yandi.

⁹ Kana ve, buzitu ya nge ke kwenda na bantu ya nkaka, yawu ke sala ti bakala ya yandi kutala ve nge kyadi, yandi ke kulula lutangu ya bilumbu ya luzingu ya nge.

¹⁰ Banzenza ke yukuta na bimvwama ya nge, ndandu ya kisalu ya nge ke kwenda na yinzo ya bantu ya nkaka.

¹¹ Na nsukunu ya luzingu ya nge, nge ke banda na kuyawula ntangu nzutu ya nge nyonso ke lemba, samu ti nge ke vwanda dyaka ve na ngolo.

¹² Nge ke banda na kutuba: «Wapi mutindu mu me yina malongi? Wapi mutindu ntima ya munu me lenda na kuyina bankebosolo?

¹³ Wapi mutindu mu me lenda na kumanga na kuwila bayina vwandaka pesa munu malongi? Wapi mutindu mu me lenda na kumanga na kuwa bayina vwandaka longisa munu?

¹⁴ Ya bikanaka kaka fyoti, mu zolaka kota na mpasi, ya kulutila na kati-kati ya lukutakanu ya nkonga ya bantu ya munu.»

Kuzola kento ya buntwenya

¹⁵ Kunwa maza ya kibumbulu ya nge mosi, kunwa maza ya dibulu ya nge mosi,

¹⁶ Kubika ve ti maza ya dibulu ya nge kukulumuka na ngaanda, kubika ve ti yawu kumwanganana na bisika ya bantu nyonso.

¹⁷ Bika ti maza ya dibulu ya nge kuvwanda kaka ya nge mosi, yawu kuvwanda ve ya kukabula na banzenza!

¹⁸ Bika ti mukelo ya nge kuvwanda ya kusema, yangalala na kento ya nge ya buntwenya.

¹⁹ Nkabi ya kitoko, nsyesye ya ntima ya mbote, bika ti nge kukola na mabene ya yandi ntangu nyonso, bika ti nge kukiyeke na luzolo ya yandi ntangu nyonso!

²⁰ Mwana ya munu, samu na yinki nge ke kola luzolo ya kento ya nkaka? Samu na yinki nge ke yangalala na ntulu ya kento yina nge zaba ve?

²¹ Ya tsyelika meso ya Yave ke talaka ndyatulu ya konso muntu, yandi ke fyongoninaka banzila ya konso muntu.

²² Muntu ya yimbi ke kubwa na mutambu ya mavanga ya yimbi ya yandi mosi, yandi ke kangama na bampanga ya masumu ya yandi mosi.

²³ Yandi ke kufwa samu ti yandi mangaka malongi, buzoba ya yandi ke sala ti yandi kuma mutindu kilawu.

6

Kubaka ve lukanu ya kufuta mfuka ya muntu ya nkaka

¹ Mwana ya munu, kana nge bulaka ntulu samu na mfuka ya mpangi ya nge, to kana nge bakaka lukanu samu na mfuka ya muntu ya nzenza,

² kana nge me kubwa na mutambu ya mambu yina nge zonzaka na yinwa ya nge, kana nge me kangama na mutambu ya mambu yina nge tubaka,

³ mwana ya munu, sala mutindu yayi: katuka na mutambu yina, samu ti ya tsyelika nge me kubwa na maboko ya mpangi ya nge, na yina, kwenda tala muntu yina nge ke na kudefa, nge kukikulula ma ntwala ya yandi, bondila yandi.

⁴ Kulala ve, kubika ve ti meso ya nge kukangama na mpongi, kunimba ve,

⁵ kukikuula na mutambu yina mutindu ke salaka nsyesye na maboko ya muntu ya mbingu, kima mutindu ndeke ke kimaka na maboko ya muntu yina ke bwilaka bandeke.

Muntu ya bubolo na kinyonya

⁶ Nge muntu ya bubolo, kwenda tala kinyonya! Tala ndyatulu ya yandi, mpe nge ke kuma na ndwenga.

⁷ Yandi kele ve na mukengi, ata ntwadisi, ata mfumu.

⁸ Kasi yandi ke kubikaka madya ya yandi na ntangu ya mvula, na ntangu yina bantu ke yonzikaka bambuma ya bawu, ni na ntangu yina kinyonya ke yonzikaka madya ya yandi.

⁹ Nge muntu ya bubolo, tii wapi ntangu nge ke vwanda ya kulala? Wapi ntangu nge ke vumbuka na pongi ya nge?

¹⁰ Mwa pongi, mwa kunimba, mwa kulala, mwa kuzinga fyoti maboko.

¹¹ Na yina, bumputu ke kwizila nge. Mpasi ke kotila nge mutindu muyibi yina ke na kinwanunu.

Muntu ya luvunu

¹² Muntu yina ke mwangisaka mambu ya luvunu kele kimpumbulu, yinwa ya yandi ke basisaka mambu ya yimbi,

¹³ yandi ke vunaka bantu na kunyemaka disu, na kuningisaka dikulu mpe na kusalaka bidimbu na maboko.

¹⁴ Yimbi kele na kati ya ntima ya yandi, ntangu nyonso, yandi ke banzaka kaka na kusala yimbi, yandi ke salaka ti bantu kuswana.

¹⁵ Ni yawu yina, na mpamukunu, yandi ke kubwa. Na mpamukunu, yandi ke mwangana, mpe yandi ke kuzwa ve lunyakusu.

Mambu yina Yave ke yinaka

¹⁶ Ya kele na bima sambanu yina Yave ke yinaka, bima nsambwadi yina yandi ke talaka nganzi:

¹⁷ meso yina ke talaka ba ya nkaka na lunangu
nyonso,
yinwa yina ke zonzaka luvunu,
maboko yina ke tangisaka menga ya bayina me
sala ata dyambu,
¹⁸ ntima yina ke kanisaka na kusala mambu ya
yimbi,
makulu yina ke kimaka mbangu na kwenda sala
yimbi,
¹⁹ mbangi ya luvunu yina ke tubaka mambu ya
luvunu,
mpe muntu yina ke salaka ti bampangi kuswana.

Nkebosolo samu na kinsuza

²⁰ Mwana ya munu, bumba bantumunu ya tata
ya nge, kulosa ve bandongosolo ya mama ya nge!

²¹ Bumba yawu konso ntangu na ntima ya nge,
kanga yawu na laka ya nge.

²² Yawu ke twadisa nge ntangu nge ke tambula,
yawu ke keba nge ntangu nge ke lala pongi, yawu
ke zonzila nge ntangu nge ke vumbuka.

²³ Samu ti bantumunu kele mutindu mwinda,
bandongosolo kele mutindu nsemo, bankebosolo
na bandongosolo kele nzila ya luzingu.

²⁴ Yawu ke sala ti nge basika ve na kento ya
yimbi, nge sala keba na mambu ya kitoko ya kento
ya nzenza.

²⁵ Kuzinina ve kento ya mutindu yina samu na
kitoko ya yandi, kundima ve ti ntalulu ya yandi
kubenda nge.

²⁶ Na kento ya kindumba, nge ke futa kaka mwa
dimpa, kasi na kento ya kukwela, ni luzingu ya
nge nyonso nge ke bebisa.

²⁷ Muntu lenda tula makala ya tiya na posi ya kinkuti ya yandi, kondwa ti yawu kuya?

²⁸ Muntu lenda tambula na zulu ya makala ya tiya, kondwa makulu ya yandi kuya?

²⁹ Yawu kele mutindu mosi na muntu yina ke na kubasika na kento ya ngana, muntu yina ke simba kento ya mpangi ya yandi, yandi ke kondwa ve na kuzwa kitumbu.

³⁰ Kana muntu me laba kima kaka ya kudya, samu ti nsatu me lutila yandi, ba ke vweza yandi ve.

³¹ Kasi, kana ba me simba yandi, yandi ke vutula bambala nsambwadi yina yandi me laba, yandi ke pesa mvwilu nyonso yina kele na yinzo ya yandi.

³² Kasi muntu yina me sala kinsuza na kento ya ngana kele mutindu kilawu, muntu yina ke salaka mutindu yina, ni muntu yina zola kubebisa luzingu ya yandi mosi.

³³ Ndandu yina yandi ke kuzwa, kaka ni nkuba, bamputa, mvwezolo, mpe nsoni ya yandi ke manisaka ve.

³⁴ Samu ti kimbanda ke sala ti bakala ya kento yina kuzwa nkele ya kulutila, mpe kilumbu yina yandi ke vutula yimbi yina ba me sala yandi, yandi ke vutula yimbi kondwa kutala kyadi.

³⁵ Yandi ke ndima ve kikodi, yandi ke zola yawu ata fyoti ve, ata ti nge fulusa yandi na makabu ya mutindu na mutindu.

7

Kento ya kindumba me bwisa ntwenya

¹ Mwana ya munu, bumba mambu ya munu, simba mbote-mbote bantumunu ya munu.

² Bumba bantumunu ya munu samu ti nge zinga, bumba bandongosolo ya munu mutindu yingo ya disu ya nge.

³ Kanga yawu na misapi ya maboko ya nge, sonika yawu na kati ya ntima ya nge.

⁴ Tuba na ndwenga ti: «Nge kele kibusi ya munu!» Tala mayela mutindu muntu ya dikanda ya nge.

⁵ Yawu ke keba nge samu na kento ya ngana, yawu ke keba nge samu na kento ya nzenza yina ke lebaka babakala.

⁶ Mu vwandaka na nela ya yinzo ya munu, mu vwandaka tala na mabulu ya nela.

⁷ Na kati ya bayina kele ve na mayela, mu talaka mosi, na kati ya bantwenya, mu talaka ditoko mosi yina vwandaka kizoba.

⁸ Yandi vwandaka luta na nzila, pene-pene ya kisika yina kento vwandaka ya kutelama, yandi vwandaka kwenda malembe-malembe na lweka ya yinzo ya kento yango.

⁹ Ya vwandaka na ntangu yina ntangu ke dya-maka, na nkokila, ntangu bwisi ke yilaka, ntangu mpimpa ke kumaka.

¹⁰ Kento mosi kwizaka bwabana yandi, yandi vwandaka ya kulwata mutindu kento ya kindumba yina kele na mayela ya kuleba babakala.

¹¹ Yandi vwandaka na matalana mpe yandi ke talaka ve nsoni, yandi ke vwandilaka ve na yinzo ya yandi.

¹² Bantangu ya nkaka na nzila, bantangu ya nkaka na bisika yina bantu ke yonzamaka, bantangu ya nkaka na bansongi ya banzila, yandi ke vwandaka ya kukubama.

¹³ Yandi kwendaka simba ditoko ntwenya yina, yandi fibaka yandi, ata kutala nsoni, yandi tubaka na yandi mutindu yayi:

¹⁴ «Mu salaka nsilulu ya kupesa na Nzambi minkayulu ya kiwisa, bubu yayi mu me lungisa nsilulu ya munu.

¹⁵ Ni yawu yina, mu me basika na kwiza bwa-bana nge, mu vwandaka sosa nge, mu me kuzwa nge.

¹⁶ Mu me bongisa mfulu ya munu na mavunga, na balele yina ba tungaka na basinga ya lino ya Ngipiti.

¹⁷ Mu me mwangisa na mfulu ya munu man-anasi ya Mile, ya Alowese mpe ya Sinamome.

¹⁸ Kwiza beto yangidika banzutu ya beto tii na suka, beto kukipesa na kilengi ya luzolo,

¹⁹ samu ti bakala ya munu kele ve na yinzo, yandi me kwenda na nzyetolo ya yinda.

²⁰ Yandi me nata mbongo nyonso, yandi ke vutuka kaka na nsuka ya ngonda.»

²¹ Na mayela ya yandi ya kuzonzila, yandi salaka ti ditoko yina kundima yandi, yandi lebaka ditoko yango na mambu ya yandi ya kitoko.

²² Na mbala mosi, ditoko bandaka na kulanda yandi, mutindu ngombe yina ba ke na kunata na kisika yina ba ke kufwaka bangombe, mutindu kizoba yina ba me kanga basinga samu na kusemba yandi,

²³ tii na ntangu yina dyonga ke kota yandi na kati-kati ya ntima, yandi ke kuma mutindu ndeke yina ke na kukwenda nswalu na kukangama na mutambu, ata kuzaba ti yandi ke na kutekisa luzingu ya yandi.

²⁴ Na ntangu yayi, bana ya munu, beno kuwa munu, beno fungula makutu na kuwa mambu yina ke na kubasika na yinwa ya munu!

²⁵ Kubika ve ti ntima ya nge kubaluka na kwen-daka landa kento ya mutindu yina, kuzimbana ve na banzila ya yandi!

²⁶ Ya tsyelika, yandi me bwisa bantu mingi, ata bayina vwandaka na ngolo ya kulutula, yandi me kufwa bawu nyonso!

²⁷ Yinzo ya yandi kele nzila ya yinsi ya bafwa, yawu ke kulumukaka tii na kati ya bivinga ya lufwa.

8

Mbokolo ya malu-malu ya ndwenga

¹ Ndwenga ke na kubokila!

Mayela ke na kuwakisa ndinga!

Beno ke na kuwa ve?

² Ndwenga me telama na bisika ya kuzangama, pene-pene ya banzila, yawu me telama na magambu ya banzila.

³ Pene-pene ya myelo, na nkotolo ya mbanza, pene-pene ya bisika ya kukotila, ndwenga ke na kulooka mutindu yayi:

⁴ «Beno bantu, ni na sika ya beno mu ke na kulooka, ni na sika ya beno nyonso mu ke na kuzonza!

⁵ Beno yina kele ve na mayela, beno kuma bantu ya ndwenga!

Beno bizoba yayi, beno kuma bantu ya mayela!

⁶ Beno kuwa, mu ke na mambu ya mfunu ya kuzonza.

Mu ke fungula yinwa ya munu samu na kulongisa mambu ya kusungama.

⁷ Samu ti yinwa ya munu ke samunaka butsyelika, kuzonza mambu ya yimbi kele nganzi na bikoba ya munu.

⁸ Mambu nyonso yina ke basikaka na yinwa ya munu kele ya kudedama, yawu ke vwandaka ata fyoti ve ya kutengama to ya luvunu.

⁹ Mambu ya munu nyonso ke vwandaka ya mbote samu na bayina ke visaka, yawu ke vwandaka ya kusungama samu na bayina me bakula luzabu.

¹⁰ Beno sosa ndongosolo ya munu kulutilla mutindu yina beno ke sosaka palata, beno sosa luzabu kulutilla mutindu yina beno ke sosaka wolo ya kitoko.

¹¹ Samu ti ndwenga me lutilla na kolaye, ya kele ve na kima ya ntalu yina me lutilla ndwenga.»

Ndwenga me talana

¹² «Munu, ndwenga, yinzo ya munu kele ni mayindu ya mbote. Mu me bakula luzabu mpe kubanza mbote.

¹³ Kuzitisa Yave kele ni kuyina yimbi, mu ke yinaka banzonzolo ya yimbi, na lunangu, na ndyatulu ya yimbi mpe na mambu ya luvunu.

¹⁴ Ni munu kele na malongi mpe mu ke salaka na ndwenga nyonso, mayela kele ya munu, ngolo mpe kele ya munu.

¹⁵ Ni munu ke sadisaka bantinu na kuyala, ni munu ke sadisaka bamfumu na kubaka banzengolo ya kudedama.

¹⁶ Bamfumu, bantu ya mfunu, bazuzi nyonso ya ntoto,

ni munu ke sadisaka bawu na kutwadisa.

¹⁷ Munu, mu ke zolaka bayina ke zolaka munu,
bayina ke sosaka munu, bawu ke tala munu.

¹⁸ Mu ke pesaka kimvwama mpe nzitusu,
mu ke pesaka bimvwama yina ke zingilaka mpe
ludedomo.

¹⁹ Mbuma ya munu me lutila wolo, yawu me lutila
wolo ya kitoko,

Ndandu ya munu me lutila palata ya kitoko.

²⁰ Mu ke tambulaka na ludedomo,
mu ke landaka banzila ya kusungama,

²¹ samu na kupesa mvwilu na bayina ke zolaka
munu,
mpe na kufulusa bibumbulu ya bimvwama ya
bawu.

²² Yave yidikaka munu ya ntete tekila bima
nyonso,
mu kele ya ntete na nyonso yina yandi yidikaka
katuka ntama.

²³ Yandi vwandisaka munu katuka ntama, na
mbandukulu ya bima nyonso
ntete yinza kuyilama.

²⁴ Mu butukaka na ntangu yina mubu vwandaka
ntete ve,
mu butukaka na ntangu yina ata yinto ya maza
vwandaka ntete ve.

²⁵ Mu butukaka tekila myongo ya nene kuyilama,
mu butukaka tekila myongo ya fyoti kotalana,

²⁶ na ntangu yina, yandi vwandaka me yidika
ntete ve ntoto mpe bilanga,
yandi vwandaka me yidika ntete ve mbuma ya
ntete ya mfundu-mfundu ya yinza.

²⁷ Mu vwandaka kuna, ntangu yandi yidikaka
zulu,

mpe ntangu yandi salaka ndilu, yina kele na kati-kati ya zulu na mubu,

²⁸ ntangu yandi kangimisaka matuti na zulu, ntangu maza ya yisi ya ntoto basikaka na ngolo,

²⁹ ntangu yandi tulaka bandilu ya mubu samu ti maza kuluta ve bandilu, ntangu yandi tulaka lufulu ya ntoto,

³⁰ mu vwandaka pene-pene ya yandi, yandi yina kele mfumu ya kisalu, konso kilumbu, mu vwandaka kyese ya yandi, mu vwandaka yimbila mikunga ya nzitusu konso ntangu na ntadisi ya yandi.

³¹ Mu vwandaka yimbila mikunga ya nzitusu na ntoto yina yandi yidikaka, mu vwandaka tala kilengi ya munu na kati-kati ya bantu.»

Kyese na muntu yina ke kuwaka ndwenga

³² «Na ntangu yayi, bana ya munu, beno kuwa munu.

Kyese na bayina ke tambulaka na banzila ya munu!

³³ Beno kuwa bandongosolo ya munu, mpe beno kuzwa ndwenga, beno kubika yawu ve!

³⁴ Kyese na muntu yina ke kuwaka munu, yandi yina ke vingilaka konso kilumbu na mwelo ya munu, yandi yina ke kengaka na nkotolo ya yinzo ya munu!

³⁵ Ya tsyelika, muntu yina me tala munu, yandi me kuzwa luzingu, mpe yandi me kuzwa bumbote ya Yave.

³⁶ Kasi muntu yina ke sumuka na ntadisi ya munu, yandi ke sala yimbi na yandi mosi, bayina nyonso ke yinaka munu, ni lufwa bawu ke zolaka.»

9

Mbokolo ya ndwenga

¹ Ndwenga me tunga yinzo ya yandi, yandi me telemisa makunzi nsambwadi ya yandi.

² Yandi me kufwa kibulu, yandi me kubika vinu ya yandi mpe me kubongisa mesa ya yandi.

³ Yandi me tumisa bisadi ya yandi ya bakento, yandi ke na kubokila na ngolo kuna na bisika ya kuzangama ya mbanza:

⁴ «Bayina nyonso kele ve na mayela, ba kwiza awa!» Ndwenga ke na kuzonza mutindu yayi na sika ya bayina kele ve na mayela:

⁵ «Beno kwiza kudya madya ya munu. Beno kwiza kunwa vinu yina mu me kubika!

⁶ Beno katuka na nkonga ya bayina kele ve na mayela, mpe beno ke zinga. Beno baka nzila ya mayela.»

Muntu ya ndwenga na muntu ya lunangu

⁷ Muntu yina ke sembaka muntu ya lunangu, ba ke yinaka yandi. Muntu yina ke lwengisaka muntu ya yimbi, yandi ke yambaka bifingu.

⁸ Kulwengisa ve muntu ya lunangu, kana ve, yandi ke yina nge. Lwengisa muntu ya ndwenga, yandi ke zola nge.

⁹ Pesa na muntu ya ndwenga, mpe yandi ke lutila kuvwanda na ndwenga. Pesa luzabu na

muntu ya kudedama mpe luzabu ya yandi ke kuma dyaka mingi.

¹⁰ Kuzitisa Yave kele mbandukulu ya ndwenga. Mayela ni luzabu ya balongo.

¹¹ Samu na munu Ndwenga, bilumbu ya luzingu ya nge ke kuma ya mingi, bamvula ke bwelama na luzingu ya nge.

¹² Kana nge kele na ndwenga, ya kele samu na nge mosi. Kana nge kele na lunangu, ni nge mosi ke tala mpasi samu na yawu.

Mbokolo ya kento ya kizoba

¹³ Buzoba kele mutindu kento mosi ya kizoba. Yandi me kondwa ndwenga, yandi zaba kima ve.

¹⁴ Yandi ke vwandaka na kiti, na mwelo ya yinzo ya yandi na bisika ya kuzangama na mbanza.

¹⁵ Kuna, yandi ke bokilaka bayina ke lutaka ya bawu na nzila. Yandi ke tubaka mutindu yayi:

¹⁶ «Bayina nyonso kele ve na mayela, ba kwiza awa!» Ndwenga ke na kuzonza mutindu yayi na sika ya bayina kele ve na mayela:

¹⁷ «Maza ya kulaba kele kilengi na kunwa. Madya yina ba ke kudyaka na mansweki kele kitoko!»

¹⁸ Bawu zaba ve ti ni kuna kele kisika ya bafwa. Bayina yandi ke bokilaka kele na yinsi ya bafwa.

10

Bingana ya luzingu

¹ Bingana ya Salomo.

Mwana yina ke na ndwenga ke yangidikaka tata ya yandi, kasi mwana ya kizoba ke nyongisaka mama ya yandi.

² Bimvwama yina ba ke kuzwaka na banzila ya yimbi kele ve na ndandu, kaka ni ludedomo ke kuulaka na lufwa.

³ Yave ke bikaka ve ti muntu ya kudedama kufwa nsatu, kasi yandi ke yiminaka bantu ya yimbi bima yina bawu ke vwandaka na yawu nsatu.

⁴ Muntu yina ke na bubolo ke bendaka bumputu, kasi maboko yina ke salaka mingi ke nataka kimvwama.

⁵ Muntu yina ke yonzikaka na ntangu ya kuyonzika kele mwana ya mayela, kasi mwana yina ke lalaka na ntangu yina ba ke yonzikaka ke talisaka nsoni.

⁶ Lusakumunu kele na zulu ya yintu ya muntu ya kudedama, kasi yinwa ya bantu ya yimbi ke basisaka kaka mambu ya yimbi.

⁷ Mambu yina ke bikaka muntu ya kudedama kele lusakumunu, kasi bankumbu ya bantu ya yimbi ke zimbanaka.

⁸ Muntu yina ke na mpeve ya ndwenga ke ndimaka bantumunu, kasi muntu yina ke zonzaka mambu ya mpamba-mpamba ke kubwa yandi mosi.

⁹ Muntu yina ke tambulaka na kusungama nyonso ke tambulaka na lukengolo, kasi muntu yina ke landaka banzila ya kutengama ke vwanda ve ya kubumbama.

¹⁰ Muntu yina ke bumbaka butsyelika na bampangi ke talisaka bawu mpasi, kasi muntu yina ke zonzilaka bawu na butsyelika ke pesaka kizunu.

¹¹ Yinwa ya muntu ya kudedama kele yinto ya luzingu, kasi yinwa ya bantu ya yimbi ke basisaka mambu ya yimbi.

¹² Kuyina ke salaka ti bantu kuswana, kasi luzolo ke fukaka mambu nyonso ya yimbi.

¹³ Ndwenga kele na yinwa ya muntu ya mayela, kasi ba ke kubikaka bikoti samu na kizoba.

¹⁴ Bantu ya ndwenga ke kebaka luzabu ya bawu mutindu kimvwama, kasi mambu ya bantu yina ke na buzoba ke bwisaka bawu na nswalu.

¹⁵ Kimvwama ya mvwama kele mutindu mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo, kasi bumputu ke bwisaka bantu yina ke na kima ve.

¹⁶ Difuta ya muntu ya kudedama ke pesaka yandi luzingu, musendo ya muntu ya yimbi ni kusala masumu.

¹⁷ Muntu yina ke ndimaka malongi ke tambulaka na nzila ya luzingu, kasi muntu yina ke losaka bankebosolo ke zimbanaka nzila.

¹⁸ Muntu yina ke bumbaka kuyina ya yandi, yandi ke zonzaka luvunu, muntu yina ke vuninaka bantu mambu, yandi kele kizoba.

¹⁹ Kuzonza mingi ke bwisaka na masumu, kasi muntu yina ke zabaka na kukanga yinwa ya yandi, yandi ke na mayela.

²⁰ Yinwa ya muntu ya kudedama kele muntindu palata ya kitoko, kasi mambu yina ke katukaka na ntima ya bantu ya yimbi kele mfunu ve.

²¹ Mambu ya muntu ya kudedama ke na ndandu samu na bantu mingi, kasi bantu ya buzoba ke kufwaka na buzoba ya bawu.

²² Ni Lusakumunu ya Yave ke mvwamisaka, mpe nyonso yina muntu ke salaka ke bwelaka ata kima.

²³ Kusala yimbi kele mutindu kusakana samu na kizoba, kusadila ndwenga kele mutindu kusakana samu na muntu ya mayela.

²⁴ Mambu yina muntu ya yimbi ke kimaka, ni yawu ke kuminaka yandi, kasi mambu yina bantu ya kudedama ke vwandaka na yawu nsatu, bawu ke kuzwaka yawu.

²⁵ Ntangu kitembo ya ngolo ke luta, muntu ya yimbi mpe ke zimbana! Kasi muntu ya kudedama kele mutindu lufulu ya bantangu nyonso.

²⁶ Mutindu ke vwandaka maza ya nsa na meno, to mulinga na meso, ni mutindu yina mpe kele muntu ya bubolo na ntadisi ya muntu yina me fidisa yandi na kisalu.

²⁷ Kuzitisa Yave ke bwelaka bilumbu ya luzingu, kasi lutangu ya bamvula ya luzingu ya bantu ya yimbi ke kuluka.

²⁸ Kivuvu ya bantu ya kudedama ke pesaka bawu kyese, kasi kivuvu ya bantu ya yimbi ke pesaka bawu ata kima.

²⁹ Banzila ya Yave kele lukengolo samu na bantu ya kusungama, kasi na bantu ya yimbi, yawu kele mwangusulu.

³⁰ Muntu ya kudedama ke ninganaka ata fyoti ve, bantu ya yimbi ke zingilaka ve na ntoto.

³¹ Yinwa ya muntu ya kudedama ke basisaka ndwenga, kasi ba ke zenga ludimi ya muntu ya luvunu.

³² Yinwa ya muntu ya kudedama ke basisaka mambu ya mbote, kasi yinwa ya bantu ya yimbi ke basisaka mambu ya yimbi.

11

¹ Kipezolo ya luvunu kele nganzi samu na Yave, kasi yandi ke zolaka kilo ya kufwanakana.

² Na ntangu lunangu ke kwizaka, kuyina mpe ke kwizaka, kasi ndwenga kele na bayina kele ya kukuluka.

³ Kusungama ya bantu ya kusungama ke twadisaka bawu, kasi yimbi ya bayina ke yekulaka bampangi ke kufwaka bawu mosi.

⁴ Na kilumbu ya nkele, kimvwama ke vwandaka ve mfunu, kasi ni ludedomo ke kuulaka na lufwa.

⁵ Ludedomo ya muntu ya kusungama ke fungulaka banzila ya yandi, kasi muntu ya yimbi ke kubwaka samu na yimbi ya yandi mosi.

⁶ Ludedomo ya bantu ya kusungama ke kuula bawu, kasi bayina ke yekulaka bampangi, bawu bakamaka na mutambu ya lukoso ya bawu mosi.

⁷ Ntangu muntu ya yimbi ke kufwaka kivuvu ya yandi ke zimbana, kivuvu yina yandi tulaka na bimvwama ya yandi mpe ke zimbana.

⁸ Muntu ya kudedama ke vuukaka na mpasi mpe muntu ya yimbi ke yinganaka na kutala mpasi na kisika ya yandi.

⁹ Muntu ya yimbi ke bebisaka mpangi ya yandi na yinwa ya yandi, kasi bantu ya kudedama ke vuukaka na luzabu ya bawu.

¹⁰ Buyenge ya bantu ya kudedama ke yangidikaka mbanza nyonso, ntangu bantu ya yimbi ke kufwaka, bantu ke salaka milolo ya nsayi.

¹¹ Mbanza ke bongaka samu na lusakumunu ya bantu ya kusungama, kasi yawu ke mwanganaka samu na yinwa ya bantu ya yimbi.

¹² Muntu yina ke yinaka mpangi ya yandi kele kizoba, kasi muntu ya mayela ke vwandaka swii.

¹³ Muntu yina ke tongaka bantu ke basisaka mansweki, kasi muntu ya kukwikama ke bum-baka mansweki.

¹⁴ Kana muntu zaba ve kutwadisa mbote yinsi, bantu ke kubwa, kasi lutangu ya mingi ya bipesi-malongi ke pesaka lunungu.

¹⁵ Muntu yina bulaka ntulu samu na mfuka ya muntu ya nkaka, yandi ke vwanda mbote ve, kasi muntu yina ke zolaka ve kubaka lukanu samu na mfuka ya muntu ya nkaka, yandi kele na luken-golo.

¹⁶ Kento ya kitoko ke kuzwaka masiika, bantu ya ngolo ke kuzwaka kimvwama.

¹⁷ Bumbote ya muntu ya mbote ke vutukila yandi, kasi yimbi ya muntu ya yimbi ke vutukila yandi.

¹⁸ Muntu ya yimbi ke kuzwaka ndandu yina ke vunaka yandi, kasi muntu yina ke kundaka ludedomo, yandi ke kuzwaka difuta ya tsyelika.

¹⁹ Ludedomo ke pesaka luzingu, kasi muntu yina ke landaka yimbi, yandi ke kufwa.

²⁰ Bantu ya mabanza ya kutengama kele nganzi samu na Yave, kasi yandi ke ndimaka bayina ke landaka banzila ya kusungama.

²¹ Ya tsyelika, muntu ya yimbi ke suka kaka na kuzwa kitumbu, kasi bantu nyonso ya kudedama ke vuuka.

²² Mutindu kele kinzembele ya wolo na mbombo ya ngulu, ni mutindu yina kele kento ya kitoko kasi ya kizoba.

²³ Nsatu ya bantu ya kudedama kele ni kusala mbote, kasi kivuvu ya bantu ya yimbi kele kaka ni nkele.

²⁴ Muntu yina ke kabulaka mingi ke lutilaka dyaka na kuvwama, kasi muntu yina ke sosaka kaka na kubumba ke kumaka mputu.

²⁵ Muntu yina ke kabula mingi, yandi mpe ke kuzwa mingi, kasi muntu yina ke pesa mpangi maza, yandi mpe ba ke pesa yandi maza.

²⁶ Muntu yina ke bumbaka bambuma yina ba zolaka tekisa, bantu ke siingaka yandi, kasi bantu ke sakumunaka muntu yina ke tekisaka yawu.

²⁷ Muntu yina ke sosaka na kusalaka mambu ya mbote, ni bumbote yandi ke sosaka, kasi muntu yina ke sosaka yimbi, yimbi ke kwizilaka yandi.

²⁸ Muntu yina ke tulaka kivuvu na bimvwama ya yandi, yandi ke kubwa, kasi bantu ya kudedama ke bongaka mutindu makasa ya maza ya bayinti.

²⁹ Muntu yina ke sala mvwanzi na yinzo ya yandi, mvwilu ya yandi ke vwanda ni mupepe, muntu ya buzoba ke vwanda mundongo ya muntu ya ndwenga.

³⁰ Mavanga ya muntu ya kudedama kele mutindu yinti ya luzingu, muntu ya ndwenga ke kuzwaka kisika na bantima ya bantu.

³¹ Kana muntu ya kudedama ke kuzwaka musendo ya yandi awa na ntoto, muntu ya yimbi na muntu ya masumu mpe, ke kuzwa musendo yina me lunga na bawu.

12

¹ Muntu yina ke zolaka malongi, yandi zola luzabu, kasi muntu yina ke yinaka bankebosolo, yandi kele kizoba.

² Muntu ya mbote ke kuzwaka bumbote ya Yave, kasi muntu ya mabanza ya yimbi, Yave ke bedisaka yandi.

³ Muntu lenda kusyamisa ve luzingu ya yandi na mambu ya yimbi, kasi luzingu ya muntu kele na lukengolo, mutindu yinti yina myanzi me kwenda ntama na yisi ya ntoto.

⁴ Kento ya mfunu kele nkembo ya bakala ya yandi, kasi kento yina ke talisaka bakala ya yandi nsoni, yandi kele mutindu kimbevo yina ke bebisaka mikwa.

⁵ Bantu ya kudedama ke vwandaka kaka na mabanza ya kusadila mambu ya kusungama, kasi bantu ya yimbi ke banzaka kaka na kusadila luvunu.

⁶ Mambu yina ke zonzaka bantu ya yimbi kele mutambu ya lufwa, kasi mambu yina ke basikaka na yinwa ya bantu ya kudedama ke vuukisaka bawu na lufwa.

⁷ Ntangu bantu ya yimbi ke kubwaka, nyonso yina vwandaka ya bawu ke zimbanaka. Kasi dikanda ya bantu ya kudedama ke zingilaka.

⁸ Ba ke pesaka masiika na muntu yina ke na mayela, kasi muntu yina ke na mabanza ya kutengama, ba ke talaka yandi muntu ya mpamba.

⁹ Kuvwanda muntu ya kukuluka na kisadi kaka mosi, me lutila kusala lunangu mpe kukondwa kima ya kudya.

¹⁰ Muntu ya kudedama ke zabaka bansatu ya bibulu ya yandi, kasi ntima ya muntu ya yimbi ke talaka ve kyadi.

¹¹ Muntu yina ke salaka bilanga ke na madya mingi, kasi muntu yina ke landaka mambu ya pamba kele ve na mayela.

¹² Muntu ya yimbi ke sosaka na kuzwa bima yina bantu ya yimbi ke kuzwaka, kasi myanzi ya bantu ya kudedama ke butaka bambuma.

¹³ Muntu ya yimbi ke kangamaka na mutambu ya yinwa ya yandi, kasi muntu ya kudedama ke vuukaka na bampasi nyonso.

¹⁴ Mambu ya ndwenga ke nataka mambu mingi ya mbote, muntu yina ke salaka mbote ke kuzwaka ndandu na kisalu ya yandi.

¹⁵ Kizoba ke banzaka ti yandi kele muntu ya kusungama, kasi muntu yina ke kuwaka malongi kele muntu ya ndwenga.

¹⁶ Kizoba ke lakisaka nkele ya yandi na nswalu, kasi muntu ya mayela ke kangaka ntima kana ba me finga yandi.

¹⁷ Muntu yina ke zonzaka butsyelika ke sadilaka ludedomo, kasi mbandi ya luvunu ke zonzaka mambu ya luvunu.

¹⁸ Muntu yina ke na lupedi ke lwalisaka mutindu mbele ya mvita, kasi mambu ya muntu ya ndwenga ke belusaka.

¹⁹ Muntu yina ke zonzaka butsyelika ke zingilaka, kasi muntu ya luvunu ke zingilaka kaka mwa ntangu fyoti.

²⁰ Bayina ke vwandaka na mabanza ya kusala yimbi, bantima ya bawu ke vwandaka ya kufuluka na luvunu, kasi bayina ke pesaka malongi ya kizunu, bawu ke vwandaka ya kufuluka na kyese.

²¹ Ata dyambu ya yimbi ke kuminaka muntu ya kudedama, kasi bantu ya yimbi kele ya kufuluka na bampasi.

²² Yinwa yina ke vunaka kele nganzi samu na Yave, kasi Yave ke yangalalaka na bayina ke sadilaka butsyelika.

²³ Muntu ya mayela ke bumbaka luzabu ya yandi, kasi bantu yina kele ve na mayela ke lakisaka buzoba ya bawu.

²⁴ Maboko yina ke salaka mingi ke pesaka muntu lutumu, kasi maboko ya muntu ya bubolo ke sala ti ba kwika yandi bisalu ya ngolo.

²⁵ Manyongo na ntima ke manisaka muntu ngolo, kasi mambu ya mbote ke kitulaka manyongo na kyese.

²⁶ Muntu ya kudedama ke lakisaka mpangi ya yandi nzila, kasi nzila yina bantu ya yimbi ke landaka, yawu ke zimbisaka bawu.

²⁷ Muntu ya mbingu yina ke na bubolo, kele ve na ngolo ya kuyoka mbisi ya yandi, dyambu ya mfunu na muntu ni kusala.

²⁸ Ni na nzila ya ludedomo kele luzingu, yawu kele nzila yina ke nataka ve na lufwa.

13

¹ Mwana yina kele na ndwenga ke bumbaka bandongosolo ya tata ya yandi, kasi mwana yina ke na kisayi ke ndimaka ve bankebosolo.

² Muntu ya mbote ke kudyaka mbuma ya mambu yina ke basikaka na yinwa ya yandi, nsatu ya bayina ke yekulaka bampangi ni mambu ya ngolo.

³ Muntu yina ke sala keba na yinwa ya yandi, ke keba luzingu ya yandi, kasi muntu yina ke kwendaka zonza kidi-kidi, ke zimbana.

⁴ Muntu ya bubolo ke na bansatu yina yandi lenda yangidika ve, kasi muntu yina ke zolaka bisalu ke kuzwa nyonso yina yandi ke sosa.

⁵ Muntu ya kudedama ke zolaka ve mambu ya luvunu, kasi muntu ya yimbi ke fingaka mpe ke talisaka bantu nsoni.

⁶ Ludedomo ke kebaka muntu ya kusungama, kasi yimbi ke nataka musumuki na lufwa.

⁷ Ba ya nkaka ke lakisaka ti bawu kele bamvwama, kasi ba kele na kima ve, kasi ba ya nkaka ke lakisaka ti bawu kele bamputu, kasi ba ke na bimvwama.

⁸ Mvwama fwana kufuta mbongo samu na kuvuukisa luzingu ya yandi, kasi mputu ke lenda ve na kusala yawu samu ti yandi ke na kima ve.

⁹ Muntu ya kudedama ke lezimaka na nsayi, kasi muntu ya yimbi kele mutindu mwinda yina me banda na kufwa.

¹⁰ Lunangu ke nataka kuswana, kasi ndwenga kele na bayina ke kuwaka malongi.

¹¹ Kimvwama yina ba ke kuzwaka na nswalu ke zimbanaka mutindu mupepe, kasi yina ba ke kuzwaka malembe-malembe, yawu ke kulaka mpe malembe-malembe.

¹² Kana muntu ke na kivuvu ya kuzwa kima mpe yandi me kuzwa ve yawu na nswalu, yandi

ke nyonga, kasi bansatu yina me salama kele mutindu yinti ya luzingu.

¹³ Muntu yina ke kuwaka ve malongi, yandi ke zimbana. Kasi muntu yina ke zitisaka bantumunu ke kuzwa musendo.

¹⁴ Ndongosolo ya muntu ya ndwenga kele mutindu yinto ya luzingu, yawu ke salaka ti muntu kubwa ve na mitambu ya lufwa.

¹⁵ Mabanza ya mbote ke pesaka muntu bum-bote, kasi nzila ya bantu ya yimbi kele ya mpasi.

¹⁶ Konso muntu yina ke na mayela ke banzaka ntete yandi kuyidika dyambu, kasi muntu yina kele ve na mayela ke yalumunaka buzoba ya yandi.

¹⁷ Ntumwa ya yimbi ke bebisaka, kasi ntumwa ya kukwikama ke tunga dyaka yina ntumwa ya yimbi bebisaka.

¹⁸ Bumputu na nsoni kele ya muntu yina ke mangaka malongi, kasi nkembo na muntu yina ke ndimaka bankebosolo.

¹⁹ Kana muntu me kuzwa kima yina yandi vwandaka na yawu nsatu, yawu ke yangidikaka ntima, kasi kubika yimbi kele mutindu kima ya nganzi samu na bantu yina kele ve na mayela.

²⁰ Muntu yina ke vwandaka kintwadi na bantu ya ndwenga ke kuma na ndwenga, kasi muntu yina ke zolaka kuvwanda na bantu yina kele ve na mayela, ke bwabana mpasi.

²¹ Kyadi ke landaka misumuki, kasi buyenge kele musendo ya bantu ya kudedama.

²² Muntu ya mbote ke bikilaka batekolo ya yandi difwa ya mbote, kasi bimvwama ya musumuki ke bikanaka na maboko ya muntu ya kudedama.

²³ Bamputu ke kuzwa madya mingi na bilanga ya bawu, kasi bantu ya nkaka ke kufwaka kondwa kuvwanda ya kulunga.

²⁴ Muntu yina ke bulaka ve mwana ya yandi, yandi zola yandi ve, kasi yina ke zolaka, yandi ke sosaka na kupesa kitumbu na mwana ya yandi.

²⁵ Muntu ya kudedama ke kudyaka mpe ke yukutaka, kasi muntu ya yimbi ke kufwa nsatu.

14

¹ Kento ya kulutila ndwenga na kati ya bakento ke tungaka yinzo ya yandi, kasi kento ya kizoba ke mwangisaka yawu na maboko ya yandi mosi.

² Muntu yina ke tambulaka na kusungama nyonso, yandi ke zitisaka Yave, kasi muntu yina ke landaka banzila ya kutengama ke safulaka Yave.

³ Na kati ya yinwa ya kizoba, ya kele na lunangu. Kasi bampova ya bantu ya ndwenga ke kebaka bawu.

⁴ Kana bangombe kele ve, kibumbulu ya madya ya bawu kele pamba, kasi ni ngolo ya bangombe ke salaka ti madya kuvwanda mingi.

⁵ Mbangi ya tsyelika ke vunaka ve, kasi mbangi ya luvunu ke zonzaka luvunu.

⁶ Muntu yina ke sekaka bantu ke sosaka ndwenga mpe ke kuzwaka yawu ve, kasi samu na muntu ya mayela, luzabu kele kima ya mpasi ve.

⁷ Katuka pene-pene ya kizoba, samu ti nge ke kuzwa ve luzabu na kuwaka mambu yina ke basika na yinwa ya yandi.

⁸ Muntu ya mayela ke kengidilaka ndyatulu ya yandi, samu ti yandi kele na ndwenga, kasi bizoba ke zimbanaka nzila na buzoba ya bawu.

⁹ Bizoba ke mangaka na kufuta Munkayulu ya kikodi samu na yimbi ya bawu, kasi bumbote ke vwandaka na kati ya bantu ya kusungama.

¹⁰ Kaka nge mosi me zaba bampasi ya ntima ya nge mpe ata muntu lenda kukabula kilengi ya nge.

¹¹ Yinzo ya bantu ya yimbi ke mwanganaka, kasi dikanda ya bantu ya kusungama ke bongaka.

¹² Bantangu ya nkaka, nzila yina nge ke talaka ti yawu kele mbote, kasi na nsukunu ya kele nzila ke nataka na lufwa.

¹³ Kuseka lenda kubaluka na kyadi, kasi na nsukunu, kyese ke kituka na mpasi.

¹⁴ Muntu ya ntima ya yimbi ke kuzwaka difuta ya mavanga ya yandi, kasi muntu ya mbote ke kuzwaka mbuma ya bumbote ya yandi.

¹⁵ Kizoba ke kwikilaka na mambu nyonso yina ba ke zonzaka, kasi muntu ya mayela ke salaka keba na ndyatulu ya yandi.

¹⁶ Muntu ya ndwenga kele na boma ya kusala yimbi mpe yandi ke kimaka yawu, kasi kizoba ke sadilaka yawu na nswalu samu ti yandi kele na kivuvu na yandi mosi.

¹⁷ Muntu yina ke dasukaka na mbangu ke salaka mambu ya kufwanakana ve, mpe muntu yina kele na mayela ya yimbi ke salaka ti ba zola yandi ve.

¹⁸ Mvwilu ya bayina kele ve na mayela ni bulawu, kasi luzabu kele nkembo ya bantu ya mayela.

¹⁹ Bantu ya yimbi fwana kukuluka na mantwala ya bantu ya mbote, mpe bawu fwana kufukama na mwyelo ya bantu ya kudedama.

²⁰ Ba ke yinaka mputu ata na bampangi ya yandi, kasi mvwama kele na bandiku mingi.

²¹ Muntu yina ke zitisa ve mpangi ya yandi ke sala disumu. Kasi kyese na muntu yina ke fwila mputu kyadi.

²² Bayina ke vwandaka na mabanza ya yimbi, bawu ke zimbanaka ve? Kasi bayina ke vwandaka na mabanza ya mbote, ke zingaka na bumbote mpe lukwikulu.

²³ Konso kisalu kele na difuta ya yawu, kasi lupedi ke salaka ti muntu kukuma mputu.

²⁴ Kimvwama kele nkembo ya muntu ya ndwenga, bilawu ke vuuka ve na buzoba ya bawu.

²⁵ Mbangi ya tsyelika ke vuukisa luzingu ya bantu, kasi muntu ya luvunu ke zimbisa bantu.

²⁶ Muntu yina ke zitisaka Yave kele na kiminu ya ngolo, mpe yandi ke vwanda kiswamunu ya bana ya yandi.

²⁷ Kuzitisa Yave kele yinto ya luzingu, yawu ke salaka ti muntu kubwa ve na mitambu ya lufwa.

²⁸ Kana bantu kele mingi na yinsi, yawu ke sala nkembo ya ntinu. Kasi, kana bantu ke na kwendaka manisa-manisa na yinsi, yawu zola kulakisa ti kimfumu me kubwa yimeni.

²⁹ Muntu yina ke dasukaka ve na mbangu, yandi kele kuluntu na mayela ya yandi, kasi muntu yina ke dasukaka na mbangu ke lakisaka buzoba ya yandi.

³⁰ Kuvwanda na ntima ya kuzuna ke pesaka mavimpi na nzutu, kasi kimbanda kele kimbevo yina ke bebisaka mikwa.

³¹ Muntu yina ke nyokola bantu ya mpamba, ke vwezaka Kiyidiki ya bawu, kasi muntu yina ke

talaka kyadi ya mputu, yandi ke zitisaka Kiyidiki ya yandi.

³² Muntu ya yimbi ke talaka mpasi samu na mavanga ya yandi ya yimbi, kasi muntu ya kudedama ke vwandaka na kivuvu ata na lufwa.

³³ Ndwenga ke pemaka na kati ya ntima ya muntu ya mayela. Kasi na sika ya bantu yina kele ve na mayela, ba lenda tala yawu?

³⁴ Kusadila ludedomo ke salaka bunene ya yinsi, kasi disumu ke talisaka bantu ya bayinsi nsoni.

³⁵ Ntinu ke lakisa bumbote ya yandi na kisadi yina kele na mayela, kasi yandi ke dasukilaka bayina ke talisaka yandi nsoni.

15

¹ Mvutu ya mbote ke manisaka nkele, kasi mambu ya yimbi ke nataka nkele.

² Mambu ya muntu ya ndwenga ke pesaka nsatu ya kulongoka, kasi yinwa ya bizoba ke basisaka kaka mambu ya buzoba.

³ Meso ya Yave ke talaka bisika nyonso, yandi ke talaka bantu ya yimbi na bantu ya mbote.

⁴ Yinwa yina ke kindisaka kele mutindu yinti ya luzingu, kasi mambu ya yimbi ke lembisaka nzutu.

⁵ Kizoba ke safulaka malongi ya tata ya yandi, kasi muntu yina ke sadilaka bankebosolo ke na mayela.

⁶ Yinzo ya muntu ya kudedama kele na bimvwama mingi, kasi difuta ya bantu ya yimbi ke nataka mpasi.

⁷ Mambu ya bantu ya ndwenga ke pesaka luz-abu, kasi bizoba kele ve na kima na yintu.

⁸ Minkayulu ya bantu ya yimbi kele nganzi na ntadisi ya Yave, kasi lusambulu ya bantu ya kusungama ke yangidikaka Yave.

⁹ Ndyatulu ya bantu ya yimbi kele nganzi na ntadisi ya Yave, kasi yandi ke zolaka bayina ke sadilaka ludedomo.

¹⁰ Muntu yina ke bika nzila ya mbote ke kuzwa kitumbu ya ngolo, kasi muntu yina ke manga bankebosolo ke kufwa.

¹¹ Kana yinsi ya bafwa mpe yinza ya bayina zimbanaka kele na ntadisi ya Yave, wapi mutindu yandi ke zaba ve bantima ya bantu?

¹² Muntu ya lunangu ke zolaka ve ti ba kebisa yandi, yandi ke kwendaka ve na sika ya bantu ya ndwenga.

¹³ Kyese ya ntima ke talanaka na kizizi, kasi ntima yina kele ya kufuluka na kyadi ke lembisaka nzutu.

¹⁴ Muntu ya mayela ke sosaka luzabu, kasi yinwa ya kizoba ke zolaka mambu ya buzoba.

¹⁵ Bilumbu nyonso ya mputu kele bilumbu ya yimbi, kasi muntu yina kele na kyese, luzingu ya yandi kele ya feti na feti.

¹⁶ Kuvwanda na mvwilu ya fyoti mpe kuzitisa Yave me lutila muntu yina ke na bimvwama ya nene mpe me kondwa kizunu.

¹⁷ Bayina ke na luzolo mpe ke kudyaka ndunda ya mpamba me lutila bayina kele ve na luzolo ata ti bawu ke na kudya ngombe ya mafuta.

¹⁸ Muntu yina ke dasukaka mingi ke salaka ti bantu kuswana, kasi muntu yina kele na mvibudulu ke manisaka kuswana.

¹⁹ Nzila ya muntu ya bubolo kele nzila ya bansende, kasi nzila ya muntu ya kusungama kele ya mbote.

²⁰ Mwana ya ndwenga ke yangidikaka tata ya yandi, kasi muntu yina ke na buzoba ke safulaka mama ya yandi.

²¹ Bulawu ke yangidikaka kizoba, kasi muntu ya mayela ke ya kusungama na ndyatulu ya yandi.

²² Mambu yina muntu ke kanisaka na kusala ke bongaka ve kondwa malongi, kasi yawu ke bongaka kana malongi kele mingi.

²³ Kuzaba kupesa mvutu ya mbote kele kyese, kuzaba na kutuba dyambu na ntangu ya kufwanakana kele mbote.

²⁴ Muntu ya mayela ke landaka nzila ya luzingu yina ke nata yandi na zulu, samu na kukima yinsi ya bafwa yina kele na yisi.

²⁵ Yave ke mwangisaka yinzo ya bantu ya lunangu, kasi yandi ke kebaka mvwilu ya mufwidi.

²⁶ Mabanza ya yimbi kele nganzi na ntadisi ya Yave, kasi mambu ya mbote kele ya kuvedila.

²⁷ Muntu yina ke na luzolo ya mbongo ke mwangisa dikanda ya yandi, kasi muntu yina ke ndimaka ve madeso ya bana ke zinga.

²⁸ Ntima ya muntu ya kudedama ke banzaka ntete na kupesa mvutu, kasi yinwa ya muntu ya yimbi ke tubaka mambu ya yimbi na nswalu.

²⁹ Yave kele ntama na bantu ya yimbi, kasi yandi ke kuwaka lusambulu ya bantu ya kudedama.

³⁰ Ntalulu ya mbote ke yangidikaka ntima, nsangu ya mbote ke pesaka ngolo na nzutu.

³¹ Bankebosolo ya nkaka ke pesaka luzingu, muntu yina ke ndimaka yawu ke zinga na kati ya bantu ya ndwenga.

³² Muntu yina ke ndimaka ve malongi ke safu-laka luzingu ya yandi mosi, kasi muntu yina ke ndimaka bankebosolo ke kuzwaka mayela.

³³ Kuzitisa Yave ke pesaka ndwenga, na kuzwa nkembo, ya lunga ti muntu kukuluka ntete.

16

Yave na kati ya luzingu ya konso kilumbu

¹ Na kuyidika dyambu muntu ke kanisaka, kasi mvutu ke katukaka na Yave.

² Muntu ke talaka ti banzila nyonso ya yandi kele mbote, kasi ni Yave ke tezaka bantima.

³ Yekula mambu ya nge na Yave mpe nyonso yina nge zola kusala ke salama.

⁴ Yave salaka nyonso samu na dyambu, ata kilumbu ya mpasi, samu na muntu ya yimbi.

⁵ Bantu yina kele na ntima ya lunangu, bawu kele nganzi na ntadisi ya Yave, ya tsyelika bawu ke kondwa ve na kuzwa kitumbu.

⁶ Bumbote na luzolo ke fukaka masumu, kuzitisa Yave ke salaka ti muntu kukatuka na yimbi.

⁷ Ntangu Yave ke yangalalaka na ndyatulu ya muntu, Yave ke salaka ti bambeni ya yandi kusala kizunu na yandi.

⁸ Ya kele mbote na kuzwa mwa ndambu mpe kuzinga na ludedomo, kasi ya kele yimbi na kuvwanda mvwama mpe kuzinga ve na ludedomo.

⁹ Ntima ya muntu ke banzaka mambu ya kusala, kasi ni Yave ke twadisaka makulu ya yandi.

Na yina me tadila bantinu

¹⁰ Ntangu ntinu ke tubaka, mambu ya yandi kele mutindu mosi na yina Nzambi me tuba, yandi ke fundisaka na ludedomo nyonso.

¹¹ Bipezolo ya kulunga kele ya Yave, ni yandi ke zengaka ntalu ya kima mutindu kele dema ya yawu.

¹² Ya kele ngazi samu na bantinu na kusala yimbi, samu ti kimumu ke kuzwaka ngolo na ludedomo.

¹³ Bantu ya kudedama ke kuzwaka bumbote ya bantinu, bantinu ke zolaka bantu yina ke tubaka mambu ya tsyelika.

¹⁴ Nkele ya ntinu kele ntumwa ya lufwa, kasi muntu ya ndwenga lenda sala ti nkele ya ntinu kumanisa.

¹⁵ Na nsemo ya kizizi ya ntinu ke na luzingu, bumbote ya yandi kele mutindu mvula ya ndolo.

Mambu nyonso ya luzingu ya muntu

¹⁶ Kuvwanda na ndwenga me lutila wolo ya mfunu, kuvwanda na mayela me lutila mfunu na palata.

¹⁷ Nzila ya bantu ya kusungama ni kukima yimbi, muntu yina zola kuvuukisa luzingu ya yandi, fwana kusala keba na ndyatulu ya yandi.

¹⁸ Lunangu ke bwisaka bantu, kuvweza bampangi ke nataka na kubwa.

¹⁹ Ya kele mbote mingi na kuzinga na bantu ya kukuluka, kasi ya kele yimbi na kukabula bima yina ba ke kuzwaka na mvita na bantu ya lunangu.

²⁰ Muntu yina ke banzaka mbote-mbote na mambu, ke kuzwa buyenge, kasi kyese na muntu yina ke sala kivuvu ya yandi na Yave.

²¹ Muntu yina ke na ntima ya ndwenga ba ke bokila yandi muntu ya mayela, yinwa yina ke zonzaka na malembe ke bwelaka luzabu.

²² Ndwenga kele yinto ya luzingu na muntu yina kele na yawu, kasi nsembolo ya bilawu ni bulawu ya bawu.

²³ Ntima ya muntu ya ndwenga ke banzaka ntete ti yandi kuzonza mpe ndwenga ya yandi ke na kubwelama na bikoba ya yandi.

²⁴ Mambu ya mbote kele mutindu mafuta ya nyosi, yawu kele kitoko na yinwa mpe yawu ke pesaka lunyakusu na nzutu.

²⁵ Bantangu ya nkaka, nzila yina nge ke talaka ti yawu kele mbote, kasi na nsukunu ya kele nzila ke nataka na lufwa.

²⁶ Nsatu ke fidisaka muntu na kusala kisalu, samu ti ni yinwa ke na kutumisa yandi na kusala.

²⁷ Kimpumbulu ke sosaka kaka na kusala yimbi, mambu ya yandi kele mutindu tiya yina ke yokaka bima nyonso.

²⁸ Muntu ya yimbi ke salaka ti bantu kuswana, muntu yina ke tongaka bampangi ke mwangisaka bandiku.

²⁹ Muntu ya yimbi ke vunaka mpangi ya yandi, yandi ke nataka yandi na nzila ya yimbi.

³⁰ Muntu yina ke kanga meso mpe ke kanga yinwa ya yandi, samu na kubanza na kusala mambu ya yimbi, yandi me sadila yimeni yimbi.

³¹ Bansuki ya mpembe kele mutindu yimpu ya nkembo, ba ke kuzwaka yawu na nzila ya lude-domo.

³² Muntu yina ke dasukaka mbangu ve me lutila mbote na kinwani ya kibakala, muntu yina zaba kukitwadisa, me lutila mbote na muntu yina me botola bambanza.

³³ Ba ke bulaka dzeke samu na kubaka lukanu, kasi kaka ni Yave ke bakaka lukanu nyonso ya nsuka.

17

¹ Kudya dimpa ya pamba na kati ya kizunu nyonso me lutila na kuvwanda na yinzo ya kufuluka na madya ya mbote na kuswana.

² Kisadi yina kele na mayela ke yala na zulu ya mwana yina ke talisaka tata ya yandi nsoni mpe yandi ke kuzwa mwa ndambu ya difwa na bampangi ya yandi.

³ Wolo na palata ba ke mekaka yawu na tiya, kasi ni Yave ke mekaka ntima ya muntu.

⁴ Muntu yina kele na mabanza ya yimbi, ke kuwaka mambu ya yimbi, muntu ya luvunu ke kuwaka mambu ya luvunu.

⁵ Muntu yina ke nyokola bantu ya mpamba, ke vwezaka Kiyidiki ya bawu, muntu yina ke yangalala samu na mpasi ya mpangi ke kuzwa kitumbu.

⁶ Nkembo ya bankooko ni batekolo ya bawu mpe buzitu ya bana ni tata ya bawu.

⁷ Nzonzolo ya kitoko ke bongaka ve na kilawu, nzonzolo ya luvunu ke bongaka ve na ntwadisi.

⁸ Madeso ya bana kele mutindu kisi na meso ya bayina kele na yawu, konso kisika bawu ke kwenda, yawu ke pesa bawu nsangu.

⁹ Muntu yina ke sosaka bundiku ke fukaka yimbi, kasi muntu yina ke bambulaka moyo ntangu nyonso yimbi ke na kutula nkabwani na kati ya bandiku.

¹⁰ Nkebosolo ke salaka mpasi na muntu ya mayela kulutila kizoba yina ba me bula nkama (100) ya bikoti.

¹¹ Muntu ya yimbi ke sosaka kaka kusala yimbi na bamfumu, kasi ba ke fidisa yandi ntumwa yina kele na kyadi ve samu na kupesa yandi kitumbu.

¹² Kubwabana ulese yina ba ma botola bana me lutila na kubwabana kizoba ya kufuluka na bulawu.

¹³ Muntu yina ke vutula yimbi na mbote yina ba me sala yandi, yimbi ke katuka ve na yinzo ya yandi.

¹⁴ Kubanda na kuswana kele muntindu kufungula nzila ya maza, ntete kuswana kubanda, katuka kuna.

¹⁵ Kupesa lunungu na muntu yina kele ve ya kudedama mpe kupesaka ve lunungu na muntu ya kudedama kele mambu zole ya nganzi na ntadisi Yave.

¹⁶ Yinki mbongo lenda kusala na maboko ya kizoba? Ya kele samu na kusumba ndwenga? Ata fyoti ve! Samu ti yandi kele ya kufuluka na buzoba!

¹⁷ Ndiku ya mbote ke zolaka na ntangu nyonso, kasi mpangi ya tsyelika ke talanaka na ntangu ya mpasi.

¹⁸ Kaka ni kizoba ke bulaka ntulu na kutuba ti yandi ke futila mpangi ya yandi mfuka.

¹⁹ Muntu yina ke zolaka kuswana, yandi zola masumu, muntu ya lunangu ke sosaka lufwa ya yandi mosi.

²⁰ Muntu ya bantima zole ke kuzwa ve bumbote, mpe muntu yina ke na yinwa ya luvunu ke tala mpasi.

²¹ Muntu yina me buta mwana ya kizoba ke tala mpasi na ntima, tata ya mwana yina me kondwa mayela ke yangalala ata fyoti ve.

²² Ntima ya kyese kele manganga ya mbote, kasi ntima ya kyadi ke manisaka ngolo.

²³ Muntu ya yimbi ke ndimaka ti ba pesa yandi madeso ya bana na mansweki, samu na kuvunina mambu na muntu yina me sala ata dyambu.

²⁴ Ndwenga ke talanaka na kizizi ya muntu ya mayela, kasi kizoba ke sikikaka meso ya yandi na bandilu ya ntoto.

²⁵ Mwana yina kele ve na mayela ke salaka ti tata ya yandi kutala mpasi na ntima mpe kyadi samu na mama yina butaka yandi.

²⁶ Ya kele yimbi na kufutisa kikodi na muntu yina me sala ata dyambu, kubula bantu yina ke ndyatulu ya mbote kele kuvweza misiku.

²⁷ Muntu yina kele na luzabu ke zonzaka mingi ve, mpe muntu yina ke vwandaka swii kele na mayela.

²⁸ Ata kizoba, ntangu yandi me vwanda swii, ba ke tala yandi mutindu muntu ya ndwenga, mpe ntangu yandi me kanga yinwa ya yandi, ba ke tala yandi mutindu muntu ya mayela.

18

¹ Muntu yina ke sosaka kaka ndandu ya yandi mosi ke zolaka ve kuvwanda kintwadi na bam-pangi, yandi ke dasukaka na malongi nyonso ya mbote.

² Kizoba ke zolaka ve mambu ya mayela, kasi yandi ke kukipesaka na mabanza ya yandi mosi.

³ Ntangu muntu ya yimbi ke kwizaka, busafu mpe ke kwizaka, kufinga mpe ke nataka nsoni.

⁴ Bampova ya muntu kele mutindu maza ya kusunda, yinto ya ndwenga kele mutindu muzumba ke na kubasisa maza.

⁵ Ya kele mbote ve na kupesa lunungu na muntu ya yimbi mpe kubedisa muntu ya kudedama.

⁶ Bikoba ya kizoba ke swanisaka, yinwa ya yandi ke nwanisaka.

⁷ Yinwa ya kizoba ke bwisaka yandi, bikoba ya yandi kele mutambu samu na yandi mosi.

⁸ Mambu ya muntu yina ke tongaka bantu kele mutindu madya ya kitoko, yawu ke tangaka tii na yisi ya kivumu.

⁹ Muntu yina ke na bubolo na kisalu ya yandi, yandi kele mpangi ya kimwangisi.

¹⁰ Nkumbu ya Yave kele kibaka ya lukengolo, muntu ya kudedama ke kimaka na kwenda bum-bamaka kuna.

¹¹ Kimvwama ya mvwama kele mutindu mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo, kivinga ya yandi ke ya kutungama na bibaka ya lukengolo, kisika ata kima lenda kumina yandi.

¹² Ntangu ntima ya muntu ke fulukaka na lunangu, kubwa ya yandi me kuma pene-pene,

ntete ti muntu kuzwa nkembo, ya lunga ti yandi kukuluka.

¹³ Muntu yina ke vutulaka mvutu ntete ti yandi manisa na kuwa, yandi kele kizoba mpe yandi ke kufwa nsoni.

¹⁴ Kivuvu ke pesaka ngolo na mbevo, kasi kana kivuvu kele ve, nani ke kindisa yandi?

¹⁵ Muntu ya mayela ke kuzwaka luzabu, bantu ya ndwenga ke sosaka luzabu.

¹⁶ Dikabu ke fungulaka muntu nzila, yawu ke kumisaka muntu tii na sika ya bantu ya nene.

¹⁷ Muntu ya ntete yina ke kukinwaninaka ke talanaka muntu ya kulunga, ntangu muntu yina yandi me funda me kwiza, muntu yango ke lomba yandi bimbangi.

¹⁸ Kubula dzeke ke sukisaka ntembe, yawu ke kabulaka bankonga ya bantu ya ngolo.

¹⁹ Mpangi yina ba me nyongisa kele ya kukangama kulutula mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo, kuswana kele mutindu bikangulu ya bisengo ya yinzo ya kutungama na bibaka ya lukengolo.

²⁰ Mambu yina ke basikaka na yinwa ya muntu, ni yawu ke yukutisaka kivumu ya yandi, ni bampova ya bikoba ya yandi ke yukutisaka yandi.

²¹ Lufwa mpe luzingu kele na kati ya yinwa ya muntu, muntu yina ke zonzaka mingi fwana kukubama samu na mambu ya yandi.

²² Bakala yina me kuzwa kento ya mbote, yandi me kuzwa lusakumunu, yawu kele dikabu me katuka na Yave.

²³ Mputu ke zonzaka na kubondila nyonso, kasi mvwama ke vutulaka mvutu na ngolo nyonso.

²⁴ Kuvwanda na bandiku mingi ke nataka mindondo, kasi ndiku ya tsyelika me lutila mpangi ya dikanda.

19

¹ Kuvwanda mputu na luzingu ya kusungama, me lutila kuvwanda kizoba mpe kwendaka zonga mambu ya luvunu.

² Kukondwa luzabu kele yimbi, kukwenda mbangu-mbangu ke salaka ti muntu kuzimbana nzila.

³ Buzoba ya kizoba ke zimbisaka yandi nzila mpe yandi ke dasukilaka ni Yave.

⁴ Mvwama kele na bandiku mingi, kasi mputu, ba ke kimaka yandi ata na ndiku ya yandi.

⁵ Mbangi ya luvunu ke kuzwa kitumbu mpe muntu ya luvunu ke kuzwa nsembolo samu na luvunu ya yandi.

⁶ Bantu mingi ke sosaka na kuzabana na bantu ya mfunu, konso muntu ke zolaka na kusala bundiku na muntu yina ke pesaka makabu.

⁷ Bampangi nyonso ya mputu ke yinaka yandi, bandiku ya yandi mpe ke salaka kaka mutindu mosi, kana yandi lomba bawu lusalusu, bampangi ya yandi nyonso ke mwangana, kana yandi sosa kuzonzila bawu, bawu kele dyaka ve kuna.

⁸ Muntu yina ke na ndwenga ke zolaka nzutu ya yandi, muntu yina ke bumbaka mayela ke kuzwaka buyenge.

⁹ Mbangi ya luvunu ke kuzwa kitumbu, muntu yina ke zonzaka mambu ya luvunu ke kufwa.

¹⁰ Ya me lunga ve ti kizoba kuvwanda na luzingu ya mbote, ya me lunga ve ti mundongo kuyala bamfumu.

¹¹ Muntu ya mabanza ya mbote ke dasukaka ve na nswalu, nkembo ya yandi ni kuzimbana yimbi yina ba me sala yandi.

¹² Nkele ya ntinu kele mutindu kidumu ya nkosi, bumbote ya yandi kele mutindu maza yina ke vwandaka na zulu ya matiti na suka-suka.

¹³ Mwana ya kizoba ke nyongisaka tata ya yandi, kento yina zola kuswana kele mutindu yinzo yina ke tangaka maza konso ntangu.

¹⁴ Yinzo na bimvwama kele mvwilu ya bankooko, kasi kento yina ke na mayela kele dikabu ya Yave.

¹⁵ Bubolo ke pesaka pongi mosi ya ngolo mpe muntu yina ke salaka ata kima ve ke kufwa nsatu.

¹⁶ Muntu yina ke tumamaka na bantumunu ke kebaka luzingu ya yandi, kasi muntu yina ke salaka ve keba na ndyatulu ya yandi ke kufwa.

¹⁷ Muntu yina me pesa kima na mputu, yandi me defisa na Yave yina ke vutula yandi yawu.

¹⁸ Pesa mwana ya nge kitumbu, samu ti kivuvu kele ntete, kasi na nkele ya nge, kubula yandi ve tii na kufwa yandi.

¹⁹ Muntu yina ke vwandaka na nkele ya kulutila ba ke futisa yandi kikodi, kasi kana ba sala yawu ve, yandi ke kuma na yintu ngolo.

²⁰ Kuwa malongi, ndima ba sungika nge, na manima, nge ke kuma muntu ya ndwenga.

²¹ Muntu ke banzaka na kuyidika mambu mingi, kasi ni luzolo ya Yave ke salamaka.

²² Ba ke zolaka muntu yina ke na luzolo ya tsyelika, mputu me lutila kwandi na muntu ya luvunu.

²³ Kuzitisa Yave ke pesaka luzingu, nge lutisa mpimpa ya kuyukuta mpe ata mpasi ke kumina nge.

²⁴ Mubolo ke tulaka diboko ya yandi na ndonga ya madya, kasi yandi ke lendaka ve na kutula diboko na yinwa.

²⁵ Bula muntu ya lupedi, kizoba lenda kukuma na mayela, kebisa muntu ya mayela mpe yandi ke bakula yinki kele luzabu.

²⁶ Mwana yina ke nyokolaka tata ya yandi mpe yina ke bingisa mama ya yandi, yandi kele mwana yina ke fwisaka bantu nsoni.

²⁷ Mwana ya munu, kana nge bika na kuwa malongi, yawu zola kutuba ti nge me bika nzila ya luzabu.

²⁸ Kana ba bokila kizoba samu na kusala kim-bangi, yandi ke safula misiku ya yinsi, bantu ya yimbi ke minaka yimbi mutindu ba ke minaka madya.

²⁹ Ba kubikaka bamfundusu samu na bantu yina ke fingaka bampangi, bikoti kele samu na mikongo ya bizoba.

20

¹ Vinu ke pesaka lupedi mpe malafu ya ngolo ke salaka ti muntu kusala makelele, konso muntu yina ke kola na yawu, ke vwanda ve na ndwenga.

² Ntinu yina me dasukaka kele mutindu nkosi yina ke na kuduma, muntu yina ke sala ti ntinu kudasuka me sosa lufwa ya yandi mosi.

³ Kukima kuswana kele nkembo samu na muntu, kasi kizoba zola kuswana.

⁴ Na ntangu ya madidi ya ngolo, muntu ya bubolo ke kundaka ve, na ntangu ya kuyonzika yandi ke sosa, kasi yandi ke kuzwa ata kima.

⁵ Mabanza ya muntu kele ya kubumbama na kati ya ntima mutindu maza ya kusunda, kasi muntu ya mayela lenda kuteka yawu.

⁶ Bantu mingi ke zonzilaka bumbote ya bawu mosi, kasi muntu ya kukwikama, wapi sika beto lenda kuzwa yandi?

⁷ Muntu ya kudedama ke zingaka na mutindu ya kusungama, kyese na bana yina yandi ke bikaka na manima ya yandi.

⁸ Ntangu yina ntinu ke vwandaka samu na kufundisa, kaka na kutala na mbala mosi, yandi ke zabaka wapi kisika yimbi kele.

⁹ Nani lenda tuba: «Mu me vedisa ntima ya munu, mu kele dyaka ve na ata disumu.»

¹⁰ Ya vwanda bipezolo ya luvunu to bitezolo ya mayuya, nyonso yina kele ngazi na ntadisi ya Yave.

¹¹ Mwana ke zabakanaka na mavanga ya yandi, kana mavanga ya yandi kele ya mbote mpe ya kudedama.

¹² Meso samu na kutala, makutu samu na kuwa, nyonso zole, ni Yave salaka yawu.

¹³ Kuzola pongi ke pesaka bumputu, fungula meso samu ti nge yukuta mbote.

¹⁴ Kisumbi ke tubaka: «Ntalu me lutila!» Kasi, kana yandi me sumba yimeni, yandi ke yangalalaka na bima yina yandi me sumba.

¹⁵ Wolo kele mpe kolaye kele mingi, kasi mambu ya mbote me lutila ntalu.

¹⁶ Kana muntu bula ntulu ti ni yandi ke futa mfuka ya ngana, simba kiyunga ya yandi samu na mfuka yina. Kana muntu me baka lukanu samu na kento ya nzenza, yandi fwana kusimbisa nge bima.

¹⁷ Madya ya kulaba ke vwandaka kitoko, kasi na manima, yawu ke kumaka mutindu matadi na kati ya yinwa.

¹⁸ Malongi ya mbote ke salaka ti muntu kuyidika mambu ya mbote. Tekila nge kwenda na mvita, yindula ntete mbote.

¹⁹ Muntu yina ke tongaka bantu ke basisaka mansweki. Kuvwanda ve kintwadi na bantu yina ke zonzaka mingi.

²⁰ Muntu yina ke safula tata mpe mama ya yandi, yandi ke kufwa mutindu mwinda ke kufwaka na kati-kati ya kitombe.

²¹ Mvwilu yina ba ke kuzwaka mbangu-mbangu na mbandukulu, yawu kele ve lusakumunu yina ke zingilaka.

²² Kutuba ve ti: «Mu ke vutula yimbi!» Tula kivuvu ya nge na Yave mpe yandi ke vuukisa nge.

²³ Bitezolo ya luvunu kele nganzi na meso ya Yave, bipezolo ya luvunu kele mbote ve.

²⁴ Ni Yave ke twadisaka balutambi ya muntu. Muntu lenda kuzaba nzila yina ke na kulanda?

²⁵ Ya kele mutambu samu na muntu na kubaka lukanu na ntadisi ya Nzambi mbangu-mbangu mpe na kuyindula kaka na manima ya kubaka lukanu.

²⁶ Ntinu ya ndwenga ke mwangisaka bantu ya yimbi mpe yandi ke talisa bawu mpasi ya kiyengoso.

²⁷ Kiwumunu ya muntu kele mwinda yina Yave pesaka yandi, yawu ke lakisaka kimuntu ya yandi nyonso.

²⁸ Luzolo mpe butsyelika ke kebaka ntinu. Ni luzolo ke salaka ti kimfumu ya yandi kuzingila.

²⁹ Ngolo kele nkembo ya bantwenya, bansuki ya mpembe kele nkembo ya bakuluntu.

³⁰ Bamputa yina ke talisaka muntu mpasi, lenda kusala ti yandi bika na kusala yimbi, bikoti mpe lenda kuvedisa ntima.

21

¹ Ntima ya ntinu kele mwila na diboko ya Yave, Yave ke twadisaka yawu bisika nyonso yina yandi zola.

² Konso muntu ke banzaka ti bansalulu ya yandi kele ya mbote, kasi ni Yave ke tezaka bantima.

³ Kusadila ludedomo mpe kusungama, ni yawu Yave ke zolaka kulutila Minkayulu.

⁴ Ntalulu na ntima ya lunangu, ni yawu ke lakisaka masumu ya bantu ya yimbi.

⁵ Muntu yina ke banzaka mbote na mambu yina yandi ke yidika, yandi ke kuzwaka kimvwama, kasi muntu yina ke salaka mambu mbangu-mbangu, yandi ke kuma mputu.

⁶ Bimvwama yina ba ke kuzwaka na luvunu yawu kele mutindu mulinga yina ke zingilaka ve, yawu ke nataka na lufwa.

⁷ Yimbi yina bantu ya yimbi ke salaka ke be-bisaka bawu samu ti bawu ke mangaka na kusadila mambu ya kusungama.

⁸ Ndyatulu ya muvondi kele ya kutengama, kasi bansalulu ya muntu ya kudedama kele ya kusungama.

⁹ Kuzinga na zulu ya muludi ya kuyalumuka me lutila na kuvwanda yinzo mosi na kento yina zola kuswana.

¹⁰ Muntu ya yimbi ke sosaka kusala yimbi, yandi ke talaka ata fyoti ve kyadi ya ndiku ya yandi.

¹¹ Na ntangu yina ba ke pesaka kitumbu na muntu yina ke na kisayi, yawu ke sala ti kizoba kuma na ndwenga. Na ntangu muntu ya ndwenga ke longokaka, yandi ke kuzwaka luzabu.

¹² Nzambi ya kudedama ke talaka mambu nyonso yina ke salamaka na kati ya dikanda ya muntu ya yimbi. Yandi ke losaka bantu ya yimbi na kati ya yimbi.

¹³ Muntu yina ke manga na kuwa kulooka ya mputu, yandi mpe na ntangu yandi ke looka ata muntu ke sadisa yandi.

¹⁴ Dikabu yina ba ke pesaka na mansweki ke sukisaka nkele, madeso ya bana yina ba me pesa na yisi ya mesa ke sukisaka nkele ya kulutila.

¹⁵ Kuzinga na mutindu ya kusungama kele kyese samu na muntu ya kudedama, kasi na muntu ya yimbi, yandi ke talaka ti ya kele kube-bisa.

¹⁶ Muntu yina ke bika na kulanda nzila ya mbote ke kwenda pema na kisika yina bantu ya kufwa ke vukanaka.

¹⁷ Muntu yina ke zolaka kuyangalala ke banda na kwendaka lomba, muntu yina ke zolaka kaka kudya mpe kunwa ke mvwama ve.

¹⁸ Muntu ya yimbi ke tala mpasi na kisika ya muntu ya kudedama, mpe muntu ya masumu ke tala mpasi na kisika ya bantu ya kusungama.

¹⁹ Kuzinga na yinsi ya kuyuma me lutila mbote na kuzinga na kento yina zola kuswana mpe yina ke dasukaka kidi-kidi.

²⁰ Ya kele na kimvwama ya ntalu mpe mafuta na yinzo ya muntu ya ndwenga, kasi kizoba ke minaka bima nyonso ya yandi.

²¹ Muntu yina ke sosa bumbote mpe kukwikama, yandi ke kuzwa luzingu, ludedomo mpe nkembo.

²² Muntu ya ndwenga lenda kubotola mbanza yina ba ke na kukengidila mbote mpe yandi lenda kumwangisa kibaka yina mbanza vwandaka tula kivuvu.

²³ Muntu yina ke kebaka yinwa mpe ludimi ya yandi, yandi ke kimisaka nzutu ya yandi na mambu.

²⁴ Muntu yina ke sekaka bantu mpe ke na lunangu, nkumbu ya yandi ke muntu ya kisayi, mavanga ya yandi ke lakisaka ti yandi ke na lunangu yina kele ve ndilu.

²⁵ Bansatu ya mubolo ke nata yandi na lufwa, samu ti maboko ya yandi ke zolaka ve kusala.

²⁶ Konso ntangu mubolo ke vwandaka kaka na bansatu, kasi muntu ya kudedama ke kabulaka konso ntangu.

²⁷ Munkayulu yina bantu ya yimbi kele nganzi, samu ti yandi ke pesaka yawu na mabanza ya yimbi.

²⁸ Mbangi ya luvunu ke kufwa, kasi muntu yina zaba kuwa ke tatamana na kuzaba na kuzonza.

²⁹ Muntu ya yimbi ke lakisaka ti yandi kele muntu ya mbote, kasi muntu ya kusungama ke na kivuvu na ndyatulu ya yandi.

³⁰ Ndwenga, mayela mpe malongi ya muntu kele kaka pamba na ntadisi ya Yave!

³¹ Ba ke kubikaka mpunda samu na kilumbu ya mvita, kasi ni Yave ke nungisaka!

22

¹ Kuvwanda na nsangu me lutila na bimvwama mingi, buzitu ya bantu me lutila wolo na palata.

² Mvwana na mputu kele kaka mutindu mosi, ni Yave salaka bawu nyonso zole.

³ Muntu ya mayela ke talaka mpasi yina ke na kwiza mpe yandi ke bumbamaka, kasi bizoba ke landaka kaka nzila ya bawu mpe bawu ke sukaka yimbi.

⁴ Difuta ya muntu ya kukuluka mpe ke zitisaka Yave, ya kele kimvwama, nkembo mpe luzingu.

⁵ Nzila ya muntu ya luvunu ke vwandaka na bansende mpe mitambu, muntu yina zola kukeba luzingu ya yandi fwana kukima nzila yango.

⁶ Longisa ntwenya nzila yina yandi fwana kulanda, mpe ntangu yandi ke kuma kiboba, yandi ke bika ve nzila yango.

⁷ Mvwama ke yalaka bamputu mpe muntu yina ke defaka kele mundongo ya kidefisi.

⁸ Muntu yina ke kundaka kondwa ludedomo ke yonzikaka mpasi. Ngolo ya yandi ya kusala yimbi ke manisaka.

⁹ Muntu ya ntima ya mbote ke kuzwaka lusakumunu, samu ti yandi ke pesaka madya ya yandi na mputu.

¹⁰ Bingisa muntu yina ke sekaka bampangi mpe kuswana ke manisa, kuswana na bifungu ke vwanda dyaka ve.

¹¹ Muntu yina ke zolaka ntima ya kuvedila na mambu ya mbote na yinwa ya yandi, ntinu ke vwandaka ndiku ya yandi.

¹² Meso ya Yave ke kebaka luzabu ya tsyelika, kasi yandi ke basisaka na pwelele bampova ya bantu ya yimbi.

¹³ Mubolo ke tubaka: «Beno kwiza nkosi ke na ngaanda, yandi lenda kufwa munu na nzila!»

¹⁴ Yinwa ya bakento yina ke lebaka kele dibulu ya yinda, muntu yina Yave me dasukila, ke kubwa na dibulu yango.

¹⁵ Bana ke zolaka mambu ya buzoba, kasi bikoti ke katula bawu buzoba yina.

¹⁶ Muntu yina ke nyokola mputu ke sala ti mputu kukuma mvwama. Muntu yina ke kabula kima na mvwama, yandi ke kuma mputu.

Bankebosolo ya konso mutindu

¹⁷ Fungula makutu na kuwa bampova ya bantu ya ndwenga! Pesa ntima ya nge na luzabu!

¹⁸ Ya kele mbote ti nge bumba yawu na kati ya yintu ya nge mpe yawu kuvwanda ntangu nyonso pene-pene ya bikoba ya nge.

¹⁹ Samu ti kivuvu ya nge kuvwanda na Yave, bubu yayi, ni nge mu zola kulwengisa.

²⁰ Mu me sonikina nge mambu makumi tatu samu na kupesa nge malongi na mayindu ya mbote,

²¹ samu ti nge kuzaba mambu ya tsyelika. Na yina, nge ke vutula bamvutu ya tsyelika na muntu yina me tumisa nge.

²² Kubotola ve bima ya mputu samu ti yandi kele ve na ngolo, kuvunisa ve mputu mambu na yinzo ya lufundusu,

²³ samu ti Yave ke nwanina yandi mpe yandi ke nyokola luzingu ya bayina ke nyokola mputu.

²⁴ Kusala ve bundiku na muntu ya nkele, kuvwanda ve kisika mosi na muntu yina ke dasukaka konso ntangu,

²⁵ samu ti nge lenda kuma mutindu yandi mpe nge ke kubwa na mutambu.

²⁶ Kuvwanda ve na nkonga ya bantu yina ke bakaka balukanu, kuvwanda ve na nkonga ya bantu yina ke bulaka ntulu na kufuta bamfuka ya bantu ya nkaka,

²⁷ kana nge lembana na kufuta yawu, nge ke ndima ti ba botola nge bima nyonso na mfulu ya nge?

²⁸ Kutula ve na kisika ya nkaka bandilu yina bankooko ya nge bikaka.

²⁹ Tala muntu yina ke salaka mbote kisalu ya yandi, yandi ke lenda na kusadisa bantinu, yandi ke ndima ve na kwenda sala na bantu ya pamba.

23

¹ Kana nge ke na kudya na mesa na muntu ya mfunu, sala keba na muntu yina ke na mantwala ya nge.

² Kana nge ke na kifu ya kudyaka mingi, kudya na mutindu ya kufwanakana.

³ Kuzola ve madya ya yandi ya kitoko, kuzaba ve kana ba ke na kupesa nge yawu na bantima zole.

⁴ Kutala mpasi ve na kwendaka sosa bimvwama, kubebisa ve mayela ya nge samu na yawu.

⁵ Nge ke sikika kwandi meso ya nge na bimvwama? Kimvwama kele dyaka ve, yawu me kwenda mutindu mbemba ke dumukaka na zulu.

⁶ Kudya ve madya ya muntu ya ntima ya yimbi mpe kuzola ve madya ya yandi ya kitoko.

⁷ Samu ti yandi kele mutindu muntu yina me baka lukanu na kuzabisa nge mutindu yayi: «Kudya mpe kunwa ya nge», kasi na ntima ya yandi, yandi zola nge ve.

⁸ Madya yina nge me kudya, nge ke luka yawu, bampova ya kitoko yina ke basisaka ke vwanda kaka ya pamba.

⁹ Kuzonza ve na muntu yina kele ve na mayela, yandi ke safula nsasa ya mambu ya nge ya mbote.

¹⁰ Kutula ve na kisika ya nkaka bandilu yina ba tulaka katuka ntama, kubotola ve bilanga ya bansaana,

¹¹ samu ti kikuudi ya bawu ke na ngolo, yandi ke nwanisa nge samu na bawu.

¹² Pesa ntima ya nge na malongi, fungula makutu ya nge na kuwa mambu ya luzabu.

¹³ Kumanga ve na kusemba mwana, kana nge bula yandi bikoti, yandi ke kufwa ve.

¹⁴ Na kubulaka yandi bikoti, nge ke vuukisa yandi na yinsi ya bafwa.

Malongi ya tata samu na mwana ya yandi

¹⁵ Mwana ya munu, kana ntima ya nge kukwikama na ndwenga, ntima ya munu mpe ke yangalala.

¹⁶ Nzutu ya munu nyonso ke yangalala ntangu nge ke zonza mambu yina kele ya kusungama.

¹⁷ Kusadila ve misumuki kimbanda, kasi konso kilumbu, zitisa Yave.

¹⁸ Na bilumbu yina ke kwiza, kivuvu ya nge ke vwanda ve ya pamba.

¹⁹ Nge mwana ya munu kuwa munu, mpe nge ke kuzwa ndwenga, twadisa ntima ya nge na nzila ya kusungama.

²⁰ Kuvwanda ve kintwadi na bayina ke kolaka malafu, kuvwanda ve na bayina ke zolaka kudya mingi misuni,

²¹ samu ti muntu yina ke kolaka malafu na muntu yina ke zolaka kudya mingi misuni ke kuma bamputu, mpongi ke sala ti bawu kulwata binkuti ya kupasuka.

²² Kuwa tata ya nge samu ti ni yandi butaka nge, kusafula ve mama ya nge samu ti yandi me kuma kiboba.

²³ Sala ngolo na kuzwa butsyelika, ndwenga, malongi mpe mayela, kutekisa yawu ve.

²⁴ Tata ya mwana ya kudedama ke vwandaka na kyese. Muntu yina me buta mwana yina ke na ndwenga ke yangalala.

²⁵ Bika ti tata na mama ya nge kuyangalala samu na nge! Bika ti mama yina me buta nge kuvwanda na kilengi!

²⁶ Mwana ya munu, pesa munu ntima ya nge, bika ti meso ya nge kulanda na kyese nyonso banzila ya munu.

²⁷ Kento ya kindumba kele dibulu ya kusunda mingi, kento ya yimbi kele dibulu ya yinda.

²⁸ Yandi ke vwandaka ya kukubama, yandi ke salaka ti lutangu ya babakala yina kele ve ya kukwikama na bakento ya bawu kukuma mingi.

Kifwani ya muntu yina ke kolaka malafu

²⁹ Banani ke lookaka «kyadi» to «mpasi»? Ba nani ke swanaka? Banani ke yawulaka? Banani ke lwalaka bamputa ya buzoba? Ba nani ke bwakaka meso?

³⁰ Mambu yayi kele samu na bayina ke lutisaka ntangu nyonso na vinu, ya kele samu na bayina ke zolaka kunwa malafu ya ngolo.

³¹ Kuzola ve vinu samu na mbwaki ya yawu ya kitoko, samu ti yawu ke na kutalana kitoko na kati ya kopo, yawu ke kulumukaka malembe-malembe na yinwa.

³² Na manima, yawu ke kudya nge mutindu nyoka, yawu ke tatika nge mutindu mpidi.

³³ Meso ya nge ke banda na kutala bima ya kufwanakana ve, nge ke banda na kuzonza mambu ya kuzabakana ve.

³⁴ Nge ke kuma mutindu muntu me lala na kati-kati ya mubu, mutindu muntu me lala na nsongi ya dikunzi ya bwatu.

³⁵ Nge ke banda na kutuba: «Ba me bula munu, kasi mu me tala mpasi ve! Ba me bula munu nkuba, mu me zaba ve! Wapi ntangu mu ke vumbuka? Mu ke lomba dyaka malafu!»

24

Muntu ya ndwenga na muntu ya yimbi

¹ Kusadila ve bantu ya yimbi kimbanda, kusosa ve na kuvwanda kintwadi na bawu.

² Bawu ke banzaka kaka na kumwangisa, mambu yina ke basikaka na bayinwa ya bawu ke salaka yimbi.

³ Ni ndwenga ke salaka ti yinzo kutungama, ni mayela ke salaka ti yawu kutelama mbote.

⁴ Ni luzabu ke fulusaka bivinga na bima nyonso ya ntalu mpe ya kitoko.

⁵ Muntu ya ndwenga kele ya kufuluka na ngolo, muntu ya luzabu ke bwelaka ngolo ya yandi.

⁶ Tekila nge kwenda na mvita, yindula ntete mbote, samu na kununga, ya lunga na kuvwanda na bipesi-malongi mingi.

⁷ Ndwenga kele ya kuzangama mingi samu na kizoba, yandi ke fungulaka ve yinwa ya yandi na kisika yina bantu ke vukanaka.

⁸ Muntu yina ke banzaka na kusala yimbi, ba ke bokilaka yandi mfumu ya muvusu.

⁹ Mabanza ya kizoba kele masumu, kuseka bantu kele mambu ya nganzi.

¹⁰ Kana nge vwanda ve na kibakala na kilumbu ya mpasi, ngolo ya nge ke fyoti.

¹¹ Vuukisa bayina ba me zengila lufwa, vuukisa bayina ba ke na kunata na lufwa kondwa kusala yimbi, kuula bawu!

¹² Kana nge tuba: «Mu vwandaka zaba ve!» Muntu yina ke tezaka bantima yandi zaba yawu ve? Muntu yina ke kebaka nge, yandi zaba yawu ve? Yandi ke futisa ve konso muntu mutindu kele mavanga ya yandi?

¹³ Mwana ya munu, kunwaka mafuta ya nyosi, yawu ke kitoko! Kitoko ya yawu ke bikanaka na yinwa,

¹⁴ ni mutindu yina ndwenga ke vwanda samu na nge, zaba ndwenga samu na nge mosi! Kana nge kuzwa yawu, nge ke vwanda na luzingu ya mbote na bilumbu yina ke kwiza, mpe kivuvu ya nge ke manisa ve.

¹⁵ Nge muntu ya yimbi! Kutula ve mabaku na nzila ya muntu ya kudedama, kumwangisa ve kisika yina yandi ke zingaka,

¹⁶ muntu ya kudedama ke lenda na kubwa bambala nsambwadi mpe yandi ke telama, kasi bantu ya yimbi ke kubwaka na kati ya kyadi.

¹⁷ Kuyangalala ve ntangu mbeni ya nge me kubwa, kuvwanda ve na kilengi kana yandi me bula dibaku.

¹⁸ Kana nge sala mutindu yina, Yave ke yangalala ve na nge, mpe yandi ke bika na kupesa mbeni ya nge kitumbu.

¹⁹ Kudasukila ve bantu ya ntima ya yimbi, kusadila ve bantu ya yimbi kimbanda,

²⁰ samu ti luzingu ya bawu na bilumbu yina ke kwiza ke vwanda pamba, yawu kele mutindu

mwinda yina ke na kwendaka kufwa malembe-malembe.

²¹ Mwana ya munu zitisa Yave mpe zitisa ntinu, kuvwanda ve kintwadi na bantu yina ke zolaka ve kutumama,

²² samu ti mpasi lenda kukumina bawu na mpa-mukunu, nani zaba mutindu ya kitumbu yina lenda kukumina bawu?

Malongi ya nkaka ya ndwenga

²³ Mambu ya nkaka ya ndwenga ni yayi:

Ntangu ba ke fundisaka bantu, ya kele ve mbote na kuswasikisa bantu.

²⁴ Kana muntu tuba na muntu yina me sala yimbi: «Nge kele ya kudedama», bantu nyonso ke siinga yandi, bantu ya makanda nyonso ke dasukila yandi.

²⁵ Kasi bayina ke semba yandi ke sala mbote, bawu ke kuzwa lusakumunu ya mbote.

²⁶ Mvutu ya tsyelika kele mutindu kufiba ya bundiku.

²⁷ Yidika ntete bima ya nge yina kele na ngaanda, bongisa bilanga ya nge mpe na manima, nge ke tunga yinzo ya nge.

²⁸ Kutuba ve kimbangi ya luvunu na mpangi ya nge, nge ke sadila bikoba ya nge samu na kuvuna?

²⁹ Kutuba ve ti: «Samu ti yandi me sala munu mutindu yayi, munu mpe, mu ke vutula konso muntu yina yandi me sala!»

Kifwani ya mubolo

³⁰ Mu lutaka na mantwala bilanga ya mubolo mpe na bilanga ya vinu ya muntu yina kele ve na mayela,

³¹ bilanga nyonso vwandaka ya kufuluka na bansende mpe kibaka ya matadi vwandaka ya kumwangana.

³² Mu talaka, mu yindulaka mpe mu kuzwaka ndongosolo yayi:

³³ Mwa pongi, mwa kunimba, mwa kulala, mwa kuzinga fyoti maboko.

³⁴ Na yina, bumputu ke kwizila nge. Mpasi ke kotila nge mutindu muyibi yina ke na kinwanunu.

25

¹ Yayi ni bingana ya nkaka ya Salomoni, ni bantu ya Ezekyase ntinu ya Yuda sonikaka dyaka yawu, samu na kusamuna yawu.

Bingana ya nkaka

² Nkembo ya Nzambi ni kubumba mambu, nkembo ya bantinu ni kubakula mambu.

³ Ba lenda zaba ve mutela ya mazulu, ba lenda zaba ve kusunda ya ntoto, ba lenda zaba ve ntima ya bantinu.

⁴ Katula mvindu ya palata mpe kisadi-bisengo ke kuzwa kima ya mbote.

⁵ Katula muntu ya yimbi pene-pene ya ntinu mpe kimfumu ya yandi ke sikama na ludedomo.

⁶ Kusala ve lunangu na mantwala ya ntinu mpe kuvwanda na kisika yina ba me kubika samu na bantu ya mfunu.

⁷ Yawu me lutila mbote ba tuba na nge ti: «Kwiza vwanda awa», na ba kukulula nge na mantwala ya ntwadisi na manima yina meso ya yandi me tala nge.

⁸ Kukwenda ve nswalu na kwenda kufunda muntu na mantwala ya bazuzi, kana muntu yina lakisa ti yandi me sala yimbi ve, yinki nge ke sala?

⁹ Kana nge ke na mambu na mpangi ya nge, beno manisa yawu beno zole, kasi kubasisa ve mansweki ya yandi na bantu ya nkaka,

¹⁰ samu ti kana yandi kuwa yawu, yandi lenda kufinga nge mpe mambu ya yimbi yina nge zon-zaka kuvutukila ve nge.

¹¹ Bampova ya mbote yina ke basikaka na ntangu ya kufwanakana me lutila ntalu na bima ya wolo yina ba me bongisa na palata.

¹² Mulunga ya wolo, mwa mpanga ya wolo ya mbote kele mutindu dikutu yina ke kuwaka bankebosolo ya muntu ya ndwenga.

¹³ Mutindu kele madidi ya neze na ntangu ya kuyonzika bambuma, ni mutindu yina mpe kele ntumwa ya kukwikama samu na muntu yina me fidisa yandi: yandi ke kindisaka mfumu ya yandi.

¹⁴ Matuti na mupepe yina ke pesaka ve mvula, ni mutindu yina mpe kele muntu yina ke salaka yinwa ti yandi ke pesaka makabu kasi yandi ke pesaka ve yawu.

¹⁵ Mvibudulu lenda sala ti muntu kuzwa bum-bote ya bamfumu, mambu ya mbote ke bukaka mikwa.

¹⁶ Kana nge kuzwa mafuta ya nyosi, kudya ve ya kulutila, samu ti ntangu nge ke yukuta, nge ke luka yawu.

¹⁷ Kukwendaka ve konso ntangu na sika ya mpangi ya nge kana ve, yandi ke lemba na kupalaka nge konso ntangu mpe yandi ke banda na kuyina nge.

¹⁸ Mbangi ya luvunu kele mutindu yinti yina ba ke bulaka bantu, mutindu mbele ya mvita mpe dyonga ya nsongi.

¹⁹ Kukipesa na muntu yina kele ve ya kukwikama na kilumbu ya mpasi, ya kele mutindu muntu yina me tula kivuvu ya yandi na dinu yina ke na kuningana to dikulu ya kufwa.

²⁰ Kukatula kinkuti na ntangu ya madidi mpe kudukula vinu ya ngayi na mputa ya kele mutindu kuyimbila mikunga na muntu yina ke na kyadi na ntima.

²¹ Kana mbeni ya nge ke na nsatu, pesa yandi madya. Kana yandi ke na mpwila ya maza, pesa yandi maza,

²² samu ti na kusala mutindu yina, ya ke mutindu ti nge me kutika makala ya tiya na zulu ya yintu ya yandi. Kasi yave ke vutula nge yawu.

²³ Mupepe yina ke katukaka na node ke nataka mvula mpe yinwa yina ke zonzaka na mansweki ke pesaka nkele.

²⁴ Kuzinga na zulu ya muludi ya kuyalumuka me lutila na kuvwanda yinzo mosi na kento yina zola kuswana.

²⁵ Nsangu ya mbote yina me katuka na yinsi ya ntama kele mutindu maza ya madidi samu na muntu yina me lemba.

²⁶ Muntu ya kudedama yina ke kubwaka na mantwala ya muntu ya yimbi kele mutindu yinto yina ke basisaka maza ya poto-poto mpe dibulu ya maza ya yimbi.

²⁷ Ya kele ve mbote samu na muntu na kudya mingi mafuta ya nyosi mpe kusosa nkembo ya yandi mosi.

²⁸ Muntu yina zaba ve kukitwadisa kele mutindu mbanza yina ba me mwangisa bibaka ya lukengolo.

26

Mambu yina me tadila bizoba

¹ Mutindu neze na ntangu ya tiya mpe mvula na ntangu ya kuyonzika, mutindu mosi mpe nkembo me bonga ve na kizoba.

² Mutindu nswini ke kwendaka na zulu, dikwangu ke dumukaka, ni mutindu mosi mpe nsi-ingulu ya kondwa dyambu simbaka ve.

³ Kikoti kele samu na mpunda, singa kele samu na mbuluku, bikoti me bonga na mukongo ya kizoba.

⁴ Kuvutula ve mvutu na kizoba mutindu yandi ke salaka yawu na buzoba ya yandi, kana ve nge ke vwanda mutindu yandi.

⁵ Vutula mvutu na kizoba mutindu kele buzoba ya yandi samu ti yandi kubanza ve ti yandi ke na ndwenga.

⁶ Muntu yina ke fidisa kizoba na kwenda mwangisa bansangu, yandi me zenga makulu ya yandi mosi mpe me kunwa kima ya yimbi yina ke kufwa yandi.

⁷ Makulu ya kikata kele ve na ngolo, mutindu mosi mpe kingana na yinwa ya bizoba.

⁸ Kuzitisa kizoba kele mutindu kukanga ditadi na kizukumununu.

⁹ Kintala ya bansende na diboko ya muntu yina me kola malafu ni mutindu yina kele kingana na yinwa ya bizoba.

¹⁰ Mutindu kele mfumu yina ke lwalisaka bantu nyonso ni mutindu mosi mpe kele muntu yina ke bakaka kizoba na kisalu to muntu yina ke na kuluta.

¹¹ Mutindu yimbwa ke vutukaka na kudya yina yandi me luka, ni mutindu mosi mpe kizoba ke vutukila buzoba ya yandi.

¹² Beto lenda sadisa kizoba na kuzwa ndwenga. Kasi kana muntu ke na kubanza ti yandi zaba nyonso, ya kele mpasi samu na beto na kusadisa yandi.

Kifwani ya mubolo

¹³ Mubolo ke tubaka: «Beno kwiza yingo ke na nzila, nkosi ke na kwendaka tambula na babalabala.»

¹⁴ Mutindu mwelo ke fungukaka mpe ke kangamaka na kisika yina yawu kele, ni mutindu mosi mpe mubolo ke balukaka konso ntangu na zulu ya mfulu ya yandi.

¹⁵ Mubolo ke tulaka diboko ya yandi na ndonga ya madya, kasi yandi ke ya kulemba na kunata diboko tii na yinwa ya yandi.

¹⁶ Mubolo ke banzaka ti yandi me lutila ndwenga na bantu nsambwadi ya mayela.

Bingana ya nkaka

¹⁷ Kukota na mambu ya ngana kele mutindu mosi na muntu me simba nyoka na kati-kati.

¹⁸ Mutindu kilawu yina ke ya kudasuku ke losaka dikuni ya tiya, madyonga mpe lufwa,

¹⁹ ni mutindu mosi mpe kele muntu yina ke vunaka mpe na manima, yandi ke tubaka: «Ya kele kaka samu na kusekisa.»

²⁰ Kana bakuni manisa, tiya ke kufwa. Kana bayina ke tongaka kele dyaka ve, kuswana ke manisa.

²¹ Mutindu makala ke simbaka tiya mpe bakuni ke pesaka milaka ya tiya, ni mutindu mosi mpe muntu yina zola kuswana ke nataka bantu na kuswana.

²² Mambu ya muntu yina ke tongaka bantu kele mutindu madya ya kitoko, yawu ke tangaka tii na yisi ya kivumu.

²³ Mambu ya yimbi yina ke basikaka na ntima ya yimbi kele mutindu palata yina ba me bongisa ntete ve mpe ba me tula na mbungu ya ntebe.

²⁴ Muntu yina ke yinaka bantu ke basisaka mambu ya kitoko, kasi na kati ya ntima ya yandi kele ya kufuka na luvunu.

²⁵ Kana yandi zonza mambu ya mbote, kukwikila yandi ve, samu ti na kati ya ntima ya yandi kele na mambu nsambwadi ya nganzi.

²⁶ Ata ti yandi meka na kubumba kuyina ya yandi, yimbi ya yandi ke talana na mantwala ya bantu nyonso.

²⁷ Muntu yina ke timuna dibulu, yandi mosi ke kubwa na kati ya yawu. Muntu yina ke nengumuna ditadi ya nene, yawu ke bwidila yandi mosi.

²⁸ Muntu yina me lwalisa bampangi na mambu ya luvunu ke yinaka bawu. Mambu ya luvunu ke nataka na mwangusulu.

27

¹ Kuzonza ve ti mbasi mu ke sala mutindu yayi to mutindu yayi, samu ti nge zaba ve yinki lenda salama na kilumbu.

² Ya kele mbote ti muntu ya nkaka kusiika nge, kasi yinwa ya nge mosi ve. Ya kele mbote ti nzenza kusiika nge, kasi bikoba ya nge mosi ve.

³ Ditadi kele kizitu, munyenge kele dema kasi dema ya nkele ya kizoba me lutila bima nyonso yina.

⁴ Bunsisi ke lwalisaka, yawu ke na kyadi ve, nani lenda vibidila na mantwala ya kimbanda?

⁵ Nkebosolo ya tsyelika me lutila mbote na luzolo ya kubumbama.

⁶ Bankebosolo ya mpangi ke lakisaka ti yandi kele nkundi ya kukwikama, kufiba ya mbeni ke kaka luvunu.

⁷ Muntu yina me yukuta ke mangaka na kudya ata mafuta ya nyosi, kasi muntu yina ke na nsatu ya kulutila ke talaka ti bima nyonso ya ndudi me kuma kitoko.

⁸ Mutindu ndeke yina me kwenda ntama mingi na dizanza ya yandi, ni mutindu yina kele muntu yina ke kwendaka zinga kidi-kidi ntama na bwala ya yandi.

⁹ Mafuta na mananasi ya nsunga ya mbote ke yangidikaka ntima, kasi ndembami ya nkundi ya mbote me lutila malongi ya nge mosi.

¹⁰ Kubika ve ndiku ya nge to ndiku ya tata ya nge. Kukwenda ve na sika ya mpangi ya nge na kilumbu yina yandi ke na kati ya mpasi ya

kulutila. Lusalusu ya muntu yina kele pene-pene me lutila lusalusu ya mpangi yina kele ntama.

¹¹ Mwana ya munu, kuma muntu ya ndwenga, yangidika ntima ya munu. Na yina, mu ke lenda na kuvutula mvutu na muntu yina ke na kufinga munu.

¹² Muntu ya mayela ke talaka mpasi yina ke na kwiza mpe yandi ke bumbamaka, kasi bizoba ke landaka kaka nzila ya bawu mpe bawu ke sukaka yimbi.

¹³ Kana muntu bula ntulu ti ni yandi ke futa mfuka ya ngana, simba kiyunga ya yandi samu na mfuka yina. Kana muntu me baka lukanu samu na kento ya nzenza, yandi fwana kusimbisa nge bima.

¹⁴ Muntu yina ke sakumuna mpangi ya yandi na suka-suka na kulooka nyonso, yawu ke vwanda mutindu nsiingulu.

¹⁵ Yinzó yina ke tangaka konso ntangu yina mvula ke nokaka kele mutindu mosi na kento yina zola kuswana,

¹⁶ kuyimina yandi ya kele mutindu kukangisa mupepe to kuyimina mafuta na kutanga na maboko!

¹⁷ Kisengo ke bongisaka kisengo, muntu ke bongaka na mpangi muntu.

¹⁸ Muntu yina ke bongisa mbote yinti ya yandi ya fike, yandi ke kudya bambuma ya yawu, muntu yina ke kengedila mfumu ya yandi ke kuzwa nkembo.

¹⁹ Mutindu maza kele kitala-tala samu na kizizi ya muntu, ni mutindu yina mpe ntima ya muntu kele kitala-tala ya muntu yandi mosi.

²⁰ Mutindu yinsi ya bafwa mpe yinza ya bayina zimbanaka ke yukutaka ve, ni mutindu yina mpe meso ya muntu ke yukutaka ve.

²¹ Wolo na palata ba ke mekaka yawu na tiya, ni mutindu yina ba ke sadilaka muntu nsangu na mambu yina bantu ke zonzaka samu na yandi.

²² Kana nge baka kilawu, nge tula yandi na kati ya kitutulu, nge vukisa yandi na bambuma, nge tuta yandi, bulawu ya yandi ke manisa ve.

²³ Zaba mbote mutindu kele bibulu ya nge, pesa ntima ya nge na kubaka bunkete ya yawu,

²⁴ samu ti kimvwama ke zingilaka ve bantangu nyonso. Yimpu ya kimfumu, yawu ke zingilaka bambandu na bambandu?

²⁵ Ntangu nge ke zenga matiti ya bibulu, ntangu matiti ya nkaka ke mena, ntangu ba ke kwenda baka matiti yango na zulu ya mongo,

²⁶ na yina, nge ke kuzwa binkuti ya bampusu ya bana ya mameme mpe nge ke tekisa bankombo samu na kusumba bilanga,

²⁷ nge ke kuzwa mpe miliki mingi ya bangombe samu na kudya, samu na kudikila yinzo ya nge mpe samu na kudikila bisadi ya nge ya bakento.

28

¹ Muntu ya yimbi ke kimaka ata ti ata muntu ke na kulandaka yandi, kasi muntu ya kudedama ke vwandaka na kivuvu mutindu mwana ya nkosi.

² Kana yinsi kele na mvwanzi, bamfumu ke kumaka mingi, kasi kana muntu ya mayela mpe ya luzabu kele kuna, yinsi ke tambula mbote mpe kizunu ke zingila.

³ Mputu yina ke nyokolaka bantu ya mpamba kele mutindu mvula ya nene yina ke mwangisaka madya na bilanga.

⁴ Bayina ke mangaka Musiku ke siikaka bantu ya yimbi, kasi bayina ke sadilaka Musiku ke nwanisaka bawu.

⁵ Bantu ya yimbi ke bakula ata kima na kati ya malongi ya ludedomo, kasi bayina ke sosaka na kutumama na Yave ke bakulaka nyonso.

⁶ Mputu yina ke landaka nzila ya kusungama me lutila mbote na muntu yina ke landaka nzila ya kutengama ata ti yandi kele mvwama.

⁷ Mwana ya mayela ke tumamaka na Musiku, kasi mwana yina ke vwandaka kintwadi na bantu yina ke kudyaka mpe ke kunwaka mingi ke talisaka tata ya yandi nsoni.

⁸ Kana muntu kumvwama na kwendaka defisa mbongo ya yandi na ndandu ya kulutila, kimvwama ya yandi ke kuma ya muntu yina ke talaka kyadi ya mputu.

⁹ Muntu yina ke kanga makutu samu na kumanga na kuwa mambu ya Musiku, lusambulu ya yandi kele nganzi na ntadisi ya Yave.

¹⁰ Muntu yina ke nata bantu ya kusungama na nzila ya yimbi, yandi ke kubwa yandi mosi na dibulu ya yandi, kasi na bantu ya kusungama buyenge ke vwanda mvwilu ya bawu.

¹¹ Mvwama ke talaka ti yandi ke na ndwenga, kasi mputu yina ke na mayela lenda meka yandi.

¹² Ntangu bantu ya kudedama ke nungaka, ya kele nkembo ya nene samu na bantu nyonso, kasi ntangu bantu ya yimbi ke nungaka, konso muntu ke bumbamaka na kisika ya yandi.

¹³ Muntu yina ke bumba yimbi ya yandi ke bonga ve, kasi muntu yina ke ndima yimbi ya yandi mpe ke bika na kusadila yawu, yandi ke kuzwa mulemvo.

¹⁴ Kyese na muntu yina ke kimaka na kusala yimbi konso ntangu, kasi muntu yina ke talaka ve boma ya kusala yimbi, yandi ke tala mpasi.

¹⁵ Mfumu ya yimbi yina ke nyokolaka bantu ya mpamba kele mutindu nkosi ke na kuduma to ulese yina me dasuka.

¹⁶ Kana mfumu kele ve na mayela, yawu ke sala ti na yinsi, bantu kulaba mingi bima mpe bantoto, kasi muntu yina ke yinaka difuta ya yimbi ke zinga bilumbu mingi.

¹⁷ Muntu yina me kufwa mpangi muntu ke kimaka tii na ndyamu, ata muntu kusimba yandi.

¹⁸ Muntu ya ndyatulu ya kulunga ke vuuka, kasi muntu yina ke landa banzila zole ya kutengama ke kubwa na mosi ya yawu.

¹⁹ Muntu yina ke salaka bilanga ke kufwa ve nsatu, kasi muntu yina ke landaka mambu ya pamba-pamba ke zinga na bumputu.

²⁰ Muntu ya kukwikama ke kufuluka na balusakumunu, kasi muntu yina ke sosa na kumvwama na nswalu ke kondwa ve na kuzwa kitumbu.

²¹ Ya kele ve mbote na kusoolaka bizizi ya bantu yina nge ke sadisa na ntangu ya mpasi, kasi bantu mingi ke salaka masumu samu na kuzwa kibuku ya dimpa.

²² Muntu yina ke na ntalulu ya yimbi ke sosaka na kuzwa bimvwama na nswalu, yandi zaba ve ti bumputu ke bwidila yandi.

²³ Muntu yina ke kebisa mpangi ya yandi ke kuzwa bumbote kulutila muntu yina ke lebaka bantu.

²⁴ Muntu yina ke labaka tata mpe mama ya yandi na kutubaka ti yawu kele ve disumu, yandi kele mpangi ya miyibi.

²⁵ Muntu yina ke zolaka mingi mbongo ke nataka kuswana, kasi muntu yina ke pesa ntima ya yandi nyonso na Yave ke kuzwa bimbwama.

²⁶ Muntu yina ke sala kivuvu na mabanza ya yandi mosi, yandi kele kilawu. Kasi muntu yina ke dyatila na ndwenga, yandi ke vuuka.

²⁷ Muntu yina ke kabula na mputu, yandi ke kondwa kima ve, kasi muntu yina ke manga na kutala mputu kyadi, bantu mingi ke siinga yandi.

²⁸ Ntangu bantu ya yimbi ke nungaka, konso muntu ke bumbamaka na kisika ya yandi, kasi ntangu ba ke zimbanaka, bantu ya kudedama ke kumaka mingi.

29

¹ Muntu yina ke mangaka bankebosolo ke salaka yintu-ngolo, yandi ke mwangana kaka na mbala mosi mpe yandi ke kuzwa ve lunyakusu.

² Ntangu bantu ya kudedama ke kumaka mingi, bantu ke yangalalaka, kasi ntangu muntu ya yimbi ke yalaka, bantu ke nyongaka.

³ Muntu yina ke zolaka ndwenga ke yangidikaka tata ya yandi, kasi muntu yina ke vwandaka kintwadi na bantu ya kindumba ke bebisaka bimbwama ya yandi.

⁴ Ntinu ke syamisaka yinsi ya yandi na lude-domo, kasi mfumu yina ke zengilaka bantu ya yandi bampaku mingi ke bebisaka yinsi.

⁵ Muntu yina ke lebaka mpangi ya yandi me lebika mutambu na makulu ya yandi.

⁶ Na kati ya disumu ya muntu ya yimbi, ya kele na mutambu, kasi muntu ya kudedama ke vuukaka mpe ke yangalalaka.

⁷ Muntu ya kudedama zaba nsatu ya bamputu, kasi muntu ya yimbi kele ve na mayela ya kubakula yawu.

⁸ Bantu yina ke sekaka bampangi ke kotisaka muvusu na mbanza, kasi bantu ya ndwenga ke manisaka nkele.

⁹ Kana muntu ya ndwenga kusala lufundusu na kilawu, kana kilawu yina ningana to yandi kuseka, dyambu yina ke yilama ve.

¹⁰ Mivondi ke zolaka ve bantu ya kusungama, kasi bantu ya kulunga ke kebaka bawu.

¹¹ Kizoba ke bumbaka ve nkele ya yandi nyonso, yandi ke lakisaka yawu na bantu nyonso, kasi muntu ya ndwenga ke kangaka ntima, yandi ke mangaka na kulakisa yawu.

¹² Kana mfumu ya yinsi ke na kundima mambu ya luvunu, bayina nyonso ke salaka na yandi kele bantu ya yimbi.

¹³ Mputu na muntu yina ke nyokolaka bantu kele mutindu mosi, ni Yave pesaka luzingu na bawu nyonso zole.

¹⁴ Ntinu yina ke fundisaka bamputu na lude-domo, kimfumu ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso.

¹⁵ Bikoti mpe bankebosolo ke pesaka ndwenga, kasi mwana yina ke salaka mambu yina yandi zola ke talisaka mama ya yandi nsoni.

¹⁶ Ntangu bantu ya yimbi ke kumaka mingi, masumu ke kumaka mingi, kasi bantu ya kudedama ke tala kubwa ya bawu.

¹⁷ Sungika mwana ya nge, nge ke vwanda na kizunu mpe yandi ke yangidika nge mingi.

¹⁸ Kana balumoni ke dyaka ve, konso muntu ke sala mutindu yandi zola, kasi kyese na muntu yina ke sadila Musiku.

¹⁹ Ba ke longaka ve kisadi kaka na bampova, ata ti yandi visa, yandi ke tumama ve.

²⁰ Kana nge tala muntu yina zaba kuzonza kondwa kuyindula, kasi kana muntu ke na kubanza ti yandi zaba nyonso, zaba ti kizoba me lutila yandi.

²¹ Kisadi yina ba lakisaka bumbote ya kulutila na bumwana ya yandi, ke tala ti yandi me kuma mwana.

²² Muntu yina ke dasukaka mbangu ke nataka kuswana, muntu ya nkele ke salaka yimbi ya kulutila.

²³ Lunangu ya muntu ke kululaka muntu, kasi mpeve ya kukuluka ke kotisaka muntu na kati ya nkembo.

²⁴ Kana nge vukisa nzila na muyibi, nge kele mutantu ya nge mosi, ata ti nge kudya ndefi nge lenda zonza ve mambu ya tsyelika.

²⁵ Kutala bantu boma ya kele mutambu, kasi muntu yina ke tula kivuvu ya yandi na Yave ke vwanda na lukengolo.

²⁶ Bantu mingi ke sosaka na kuyangidika bam-fumu, kasi ni Yave ke salaka lufundusu ya mbote samu na konso muntu.

²⁷ Muntu ya kudedama kele ngazi samu na bantu yina kele ve ya kudedama, kasi muntu ya kusungama kele ngazi samu na bantu ya yimbi.

30

Bampova ya Angule

¹ Yayi ni mambu ya Angule mwana ya Yake. Mambu ya kitumbu yina yandi tubaka na Ityele, samu na Ityele mpe Ukale.

² «Ya tsyelika, mu ke na buzoba kulutila bantu nyonso,

mu kele ve na mayela ya kimuntu.

³ Mu longokaka ve ndwenga, mu kele ve na luzabu ya Nzambi ya longo.

⁴ Nani kwendaka na zulu?

Nani katukaka na zulu mpe kulumukaka?

Nani simbaka ve mupepe na maboko ya yandi?

Nani bumbaka maza na kati ya kiyunga ya yandi?

Nani tulaka bandilu nyonso ya ntoto?

Nkumbu ya yandi nani? Nkumbu ya mwana ya yandi nani?

Nge zaba yawu?

⁵ «Mambu nyonso ya Nzambi kele ya kuvedila. Yandi kele mutindu kinwanunu yina ke kebaka nzutu samu na bayina ke bumbamaka na yandi.

⁶ Kubwela ata dyambu ve na mambu ya yandi, kana ve, yandi ke semba nge mpe nge ke talana muntu ya luvunu.

⁷ «Nzambi ya munu, mu ke na kulomba nge bima zole, kuyimina munu yawu ve tekila mu kufwa.

⁸ Katula pene-pene ya munu mambu ya yimbi mpe luvunu. Kupesa munu ve bumputu to kimvwama, kasi pesa munu madya yina me lunga samu na munu

⁹ Samu ti, kana mu kuzwa bimvwama mingi, mu lenda manga nge na kutuba: “Yave kele nani?” To kana mpasi vwanda ya kulutila, mu lenda kwenda laba mpe kotalisa nkumbu ya Nzambi ya munu nsoni.

¹⁰ «Kutonga ve kisadi na sika ya mfumu ya yandi, kana ve yandi ke siinga nge mpe nge ke kuzwa mambu.

¹¹ «Ya kele na bantu ke siingaka batata ya bawu mpe ke sakumunaka ve bamama ya bawu.

¹² «Ya kele na bantu yina ke talaka ti bawu kele ya Kuvedila kasi bawu me bika ve yimbi ya bawu.

¹³ «Ya ke na bantu ya kufuluka na lunangu mpe bawu ke talaka bantu nyonso mutindu bima ya mpamba.

¹⁴ «Ya ke na bantu yina ke na meno mutindu bambele ya mvita, bayinwa ya bawu kele mutindu bambele, samu na kufwa bantu ya mpamba mpe kuzimbisa bamputu na ntoto.»

Bingana na lutangu ya bima

¹⁵ Ngambu yina ke tatikaka ke na bana zole ya bakento yina ke tubaka: «Pesa, pesa!» Ya kele na bima tatu yina nsatu ya yawu ke manisaka ve. Bima yiya ke tubaka ve ti «Ya me lunga».

¹⁶ Bima yango ni yayi:
Yinsi ya bafwa,
kento ya kisita,
ntoto yina ke yukutaka ve maza ya mvula,

mpe tiya yina ke manisaka ve.

¹⁷ Muntu yina ke sekaka tata ya yandi mpe ke tumamaka ve na mama ya yandi, bankwankwa ya muzumba ke tobola yandi meso mpe bambemba ke kudya yandi.

¹⁸ Ya kele na bima tatu yina ke yitukisaka munu mpe bima yiya yina mu zaba ve:

¹⁹ Nzila ya mbemba na zulu,
nzila ya nyoka na zulu ya ditadi,
nzila ya bwatu na kati-kati ya mubu,
nzila ya bakala na sika ya ndumba.

²⁰ Ndyatulu ya kento ya kinsuza kele mutindu yayi: Na ntangu yandi ke kudyaka, yandi ke kusunaka yinwa mpe yandi ke tubaka: «Mu me sala ata yimbi mosi ve!»

²¹ Ya ke na bima tatu yina ke talisaka ntoto boma mpe bima yiya yina yawu ke lendaka ve na kuvibidila:

²² mundongo me kuma ntinu,
kilawu me yukutaka na madya,

²³ kento ya mvwandulu ya yimbi me kwela,
kisadi ya kento me byadila bima ya mfumu ya yandi ya kento.

²⁴ Ya kele na bibulu yiya ya fyoti na ntoto, yawu kele na ndwenga mingi:

²⁵ Binyonya kele ve na ngolo kasi na ntangu ya mvula bawu ke zabaka na kuyonzika madya ya bawu.

²⁶ Bampuku ya mfinda kele ve na ngolo, kasi bawu zaba kutunga bayinzo ya bawu na kati ya matadi.

²⁷ Makonko kele ve na ntinu, kasi bawu zaba na kutambula na bankonga mutindu binwani.

²⁸ Bisyalala ba ke lendaka na kusimba yawu na maboko, kasi yawu ke zingaka na yinzo ya bantinu.

²⁹ Ya kele na bibulu tatu yina ke na ndyatulu ya kitoko mpe yiya yina ke tambulaka na fyele:

³⁰ nkosi yina me lutila ngolo na bibulu nyonso, yandi ke vutukaka ve manima,

³¹ nsusu ya mbakala yina ke tambulaka na lunangu nyonso
to nkombo ya mbakala,
ntinu na kati-kati ya mukangu ya binwani ya yandi.

³² Kana nge salaka buzoba na kusosa kuzanguka mpe kana nge me tala ti ya vwandaka yimbi, kanga yinwa ya nge!

³³ Ya tsyelika, kulalisa miliki ke funisaka miliki, kubula dikofi na mbombo ke basisaka menga na mbombo, nkele ya kulutila ke nataka kuswana.

31

Malongi ya kupesa na ntinu

¹ Yayi ni malongi yina ntinu Lemwele, kuzwaka na mama ya yandi:

² «Nge mwana ya munu, nge mwana yina mu butaka! Nge yina kele mvutu ya bansilulu ya munu!

³ Kubebisa ve kibakala ya nge na bakento, kubebisa ve luzingu ya nge na bakento yina ke zimbisaka bantinu.

⁴ Lemwele, ya tsyelika, vinu kele mbote ve na bantinu mpe kunwa malafu ya ngolo kele mbote ve na bamfumu.

⁵ Samu ti kana bawu kola, bawu ke zimbana misiku mpe bawu ke manga na kuzitisa baluve ya bamputu.

⁶ Bika ti ba pesa malafu ya ngolo na muntu yina me kuma pene-pene na lufwa, mpe ba pesa vinu na muntu yina ke na kyadi na ntima,

⁷ samu ti ntangu yina yandi ke kunwa, yandi ke zimbana bumputu ya yandi mpe yandi ke bambuka dyaka ve moyo na mpasi ya yandi.

⁸ Kasi nge, fungula yinwa ya nge samu na kunwanina bayina lenda zonza ve mpe samu na kunwanina bantu nyonso yina ba mangaka.

⁹ Fungula yinwa ya nge samu na kufundisa na ludedomo nyonso mpe nwanina bamputu na bantu ya mpamba.»

Kifwani ya kento ya mfunu

¹⁰ Nani ke lenda kuzwa kento ya mfunu? Ntalu ya yandi me lutila ntalu na kolaye.

¹¹ Bakala ya yandi ke sadilaka yandi kivuvu, yandi ke bebisaka ve bimvwama ya yinzo.

¹² Bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi, yandi ke sadilaka kaka mambu ya mbote na bakala ya yandi.

¹³ Yandi ke sumbaka binkuti ya mika ya mameme mpe ya lino. Yandi ke salaka na kilengi nyonso na maboko ya yandi.

14 Mutindu babwatu ya nene yina ke kwizilaka bima ya bantu ya mumbungu, yandi ke tumisaka madya ya yandi ntama.

15 Yandi ke vumbukaka ntete bwisi kutsya, yandi ke lambaka madya ya yinzo ya yandi mpe yandi ke pesaka bantumunu na bisadi ya yandi ya bakento.

16 Yandi ke yindulaka mpe yandi ke sumbaka bilanga, yandi ke kundaka bayinti ya vinu na mbongo yina yandi me kuzwa.

17 Yandi ke salaka na ngolo nyonso mpe yandi ke bikaka ve ti maboko ya yandi kulemba.

18 Yandi ke talaka ti bisalu ya yandi ke tambulaka mbote mpe yandi ke salaka tii na kati-kati ya mpimpa na nsemo ya mwinda.

19 Maboko ya yandi me mesanaka na kuyidika basinga ya mika ya mameme mpe na basinga yina, yandi ke tungaka binkuti.

20 Yandi ke kabulaka na bantu ya mpamba mpe yandi ke sadisaka bamputu.

21 Yandi ke talaka ve boma ya madidi na yina me tadila bantu ya yinzo ya yandi, samu ti konso muntu na yinzo ya yandi ke na binkuti zole.

22 Yandi mosi ke yidikaka mavunga, yandi ke lwataka binkuti ya mbote ya lino mpe lino ya mbwaki.

23 Ba ke zitisaka bakala ya yandi na myelo ya mbanza, ntangu yandi ke vukanaka ya bantwadi si ya yinsi.

24 Yandi ke tungaka binkuti ya kutekisa, yandi ke tekisaka mikaba na bantu ya mumbungu.

²⁵ Yandi kele ya kufuluka na ngolo mpe na nkembo, yandi ke talaka ve boma samu na bilumbu yina ke kwiza.

²⁶ Yandi ke fungulaka yinwa ya yandi na ndwenga nyonso, na ludimi ya yandi, yandi ke pesaka bandongosolo ya mbote.

²⁷ Yandi ke kebaka mbote na ndyatulu ya yinzo ya yandi mpe yandi ke salaka ntangu nyonso.

²⁸ Bana ya yandi ke telamaka mpe ke siikaka yandi, bakala ya yandi ke telamaka na kupesa yandi masiika.

²⁹ Yandi ke tubaka: «Bakento ya mfunu kele mingi, kasi nge, nge me lutila bawu nyonso.»

³⁰ Nkadulu ya mbote ke vunaka, kitoko kele mpamba, kasi kento yina ke zitisaka Yave ni yandi ba ke pesa masiika.

³¹ Ba pesa yandi musendo ya bisalu ya yandi, na myelo ya mbanza, ba kembila mambu yina yandi me sala!

Mambu ya Nzambi
The Holy Bible in the Kitoba language of Congo
Bible entier en Kituba de Congo-Brazzaville

copyright © 2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kituba)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025

a854b3e0-daa0-5e79-9026-5b48865cc4ea